

Grenseffectenrapportage 2016

Dossier 1B: Belastingverdrag Nederland-Duitsland Pensioen

Universiteit Maastricht

Grenseffectenrapportage 2016

Dossier 1B: Belastingverdrag Nederland-Duitsland: Pensioen

Prof. dr. Anouk Bollen-Vandenboorn

Mr. dr. Marjon Weerepas

Bastiaan Didden LL.M.

Sander Kramer LL.M.

Het *Institute for Transnational and Euregional cross border cooperation and Mobility / ITEM* is de spil van wetenschappelijk onderzoek, advisering, kennisuitwisseling en trainingsactiviteiten omtrent grensoverschrijdende samenwerking en mobiliteit.

ITEM is een initiatief van Universiteit Maastricht (UM), het Nederlands Expertise en Innovatiecentrum Maatschappelijke Effecten Demografische krimp (NEIMED), Zuyd Hogeschool, de Gemeente Maastricht, de Euregio Maas-Rijn (EMR) en de Provincie Limburg (NL).

Gemeente Maastricht

EUREGIO

Zuyd
Hogeschool

ZU
YD

Maastricht University

provincie limburg
gesubsidieerd door de Provincie Limburg

Inhoudsopgave

Lijst van gebruikte afkortingen.....	1
1. Inleiding.....	2
1.2 Opzet / plan van behandeling	3
2. Doelstellingen van het onderzoek, definities, thema's, indicatoren	4
2.1 Effecten vandaag of in de toekomst, doelstelling: ex-post of ex-ante	4
2.2 Effecten op welk geografisch gebied? Definitie van de 'grensregio'	5
2.3 Grenseffecten op? Wat zijn de thema's van het onderzoek, de principes (en benchmarks) en de indicatoren?	6
2.3.1 Dossier Belastingverdrag Nederland-Duitsland (pensioenaspecten) en de effecten op de grensoverschrijdende situatie uit het perspectief van burgers, verenigingen en ondernemingen gezien de doelstellingen en principes van de Europese integratie	6
2.3.2 Dossier Belastingverdrag Nederland-Duitsland (pensioenaspecten): wat zijn de principes, doelstellingen en benchmarks voor een positieve situatie van grensregio's.....	7
3. Bevordert of belemmert de maatregel Europese integratie en wat betekent dat voor de burger in de grensregio?	8
3.1 Wijzigingen op het gebied van pensioen	8
3.1.1 Toewijzingsregels onder het oude belastingverdrag (1959).....	8
3.1.2 Toewijzingsregel onder het nieuwe belastingverdrag (2012).....	10
3.1.3 Vermijden van dubbele belasting onder het nieuwe belastingverdrag en de per-country-limitation: dubbele belastingheffing	12
3.1.4 De Nederlandse nettopensioenregeling en de grenswerknemer: dubbele belastingheffing?.....	13
3.1.5 Algemene en bijzondere overgangsregeling voor pensioenen.....	15
3.2 Verdragsverklaringen	20
3.3 Calculaties inzake pensioen: de in Duitsland wonende gepensioneerde met een Nederlands pensioen	21
3.3.1 Casuspositie 1: € 10.000 bedrijfspensioen en AOW	22
3.3.2 Casuspositie 2: € 30.000 bedrijfspensioen en AOW	25
3.3.3 Casuspositie 3: € 50.000 bedrijfspensioen en AOW	28
3.3.4 Casuspositie 4: € 75.000 bedrijfspensioen en AOW	31
3.3.5 Casuspositie 5: € 110.000 bedrijfspensioen en AOW	34
4. Conclusies en aanbevelingen uit een Euregionaal perspectief.....	37
4.1 Inhoudelijke conclusies: effecten van belastingverdrag Nederland-Duitsland (pensioenaspecten).....	37
4.2 Conclusies met betrekking tot de grenseffectenbeoordeling en de verdere ontwikkeling van het instrument.....	38

Lijst van gebruikte afkortingen

AOW	Algemene Ouderdomswet
Anw	Algemene nabestaandenwet
EStG	Einkommensteuergesetz
EStGV	Einkommensteuer-Durchführungsverordnung 1955
MBB	Maandblad Belasting Beschouwingen
MvT	Memorie van Toelichting
PW	Pensioenwet
SVB	Sociale Verzekeringsbank
Wajong	Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten
WAO	Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering
WAZ	Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen
Wet IB 2001	Wet inkomstenbelasting 2001
Wet LB 1964	Wet op de loonbelasting 1964
WIA	Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen

1. Inleiding

Met ingang van 1 januari 2016 is het nieuwe belastingverdrag Nederland-Duitsland in werking getreden. Met het sluiten van belastingverdragen wordt getracht te voorkomen dat dubbele belastingheffing dan wel geen belastingheffing zich kan voordoen.¹ Belastingverdragen worden gesloten tussen staten met sterke politieke, financiële en economische betrekkingen, zoals tussen Nederland en Duitsland.² Daarnaast zijn Nederland en Duitsland natuurlijk buurlanden, hetgeen onder meer kwesties met zich brengt op het gebied van grensoverschrijdende arbeid en grensoverschrijdende pensionering. Op het laatstgenoemde thema zal in dit onderdeel van de grenseffectenrapportage worden ingegaan.

Het nieuwe belastingverdrag dient ter vervanging van het op 16 juni 1959 te Den Haag tot stand gekomen belastingverdrag (hierna: het oude verdrag). De belangrijkste redenen voor vervanging van het oude verdrag zijn gelegen in het feit dat het oude verdrag op essentiële onderdelen niet meer in overeenstemming was met de huidige OESO-standaarden en het verdrag niet meer beantwoordde aan de huidige stand van de economische relaties tussen beide staten.³ Bij de herziening van het oude verdrag zette Nederland in op de verbetering van de fiscale positie van in Nederland woonachtige grenswerknemers en een gunstigere fiscale behandeling van in Nederland gevestigde pensioenfondsen.⁴ Duitsland zette in op de bestrijding van het oneigenlijke gebruik van het verdrag.⁵

Het belastingverdrag en de daarin opgenomen wijzigingen zijn gedurende de totstandkoming vele malen onderwerp van discussie geweest. Dit blijkt onder meer uit de (zeer) uitgebreide

¹ Indien gesproken wordt van dubbele belastingheffing dan zijn een tweetal begrippen relevant:

- economische dubbele belastingheffing: "bij twee natuurlijke personen of lichamen over één object door een of twee instanties belasting wordt geheven of bij een persoon twee maal over formeel verschillende, doch materieel identieke objecten door een of twee instanties belasting wordt geheven."

- juridische dubbele belastingheffing: "één persoon over één object door twee heffingsbevoegde instanties wordt belast." Beide definities zijn ontleend aan de Syllabus vrijstelling, verrekening, verliescompensatie internationaal belastingrecht <<http://wetten.overheid.nl/BWBR0016602/2004-04-13>>.

² Dit is ook onderkend tijdens de parlementaire behandeling, zie hiervoor (MvT), onderdeel I.1.

³ Zie Deutscher Bundestag, 17. Wahlperiode, Gesetzentwurf der Bundesregierung, Drucksache 17/10752, A. Problem und Ziel en *Kamerstukken II* 2013/14, 33 615, nr. 3 (MvT), onderdeel I.1.

⁴ *Kamerstukken II* 2013/14, 33 615, nr. 3 (MvT), onderdeel I.1. Zo is in de Memorie van Toelichting een aparte paragraaf opgenomen ten aanzien van de gevolgen van het nieuwe belastingverdrag voor grensarbeiders (zie *Kamerstukken II* 2013/14, 33 615, nr. 3 (MvT), onderdeel I.4 Grensarbeiders). Het opnemen van deze paragraaf is in overeenstemming met de toezegging van voormalig staatssecretaris van Financiën, de Jager, om de afweging omtrent de gevolgen voor grensarbeiders bij nieuwe wetgeving expliciet op te nemen (zie Kabinetsstandpunt met betrekking tot de aanbevelingen van de Commissie grensarbeider, 9 januari 2009, BCPP 2008/2455 met verwijzing naar *Kamerstukken II* 2000/01, 26 834, nr. 5).

Hoewel in de parlementaire stukken veelal gesproken wordt van 'grensarbeiders' zal in deze rapportage zo veel als mogelijk de minder ouderwetse term 'grenswerknemers' worden gehanteerd.

⁵ *Kamerstukken II* 2013/14, 33 615, nr. 3 (MvT), onderdeel I.1. Denk hierbij met name aan *treaty shopping*, waarbij een inwoner van een derde land zich via kunstmatige constructies toegang verschaft tot een voordeel uit het belastingverdrag.

Nederlandse parlementaire behandeling.⁶ Zo werd bij de behandeling in de Tweede Kamer met regelmaat aandacht gevraagd voor gepensioneerden in Duitsland met een Nederlands pensioen.⁷ Ook tijdens de behandeling in de Eerste Kamer is expliciet aandacht gevraagd voor de positie van gepensioneerden woonachtig in Duitsland en die pensioen hebben opgebouwd in Nederland.⁸ Voor deze groep personen brengt het nieuwe belastingverdrag, als gevolg van een gewijzigd verdragsartikel inzake pensioen, financiële consequenties mee. Dit ondanks een zogenoemde algemene en bijzondere overgangsregeling die de financiële consequenties van de het nieuwe verdrag dienen af te zwakken.⁹ De bijzondere overgangsregeling richt zich specifiek op de financiële consequenties die de wijziging in het pensioenartikel tot gevolg heeft. In tegenstelling tot Nederland is in Duitsland het nieuwe belastingverdrag zeer summier in het parlement behandeld.¹⁰ Mede als gevolg van de uitvoerige parlementaire behandeling in Nederland werd de oorspronkelijke beoogde inwerkingsdatum van 1 januari 2014 niet gehaald. Naast de parlementaire behandeling is het nieuwe belastingverdrag ook uitvoerig behandeld (met name becommentarieerd) in de relevante fiscale literatuur en media.¹¹

1.1 Opzet / plan van behandeling

In dit onderdeel van de onderhavige grenseffectenrapportage zal met behulp van rekenvoorbeelden nader inzichtelijk worden gemaakt welke inkomenseffecten verbonden zijn aan het nieuwe belastingverdrag voor gepensioneerden die woonachtig zijn in Duitsland en in het verleden in Nederland pensioen hebben opgebouwd. Zoals al kort aangegeven is dit de groep gepensioneerden die wordt 'geraakt' door het nieuwe belastingverdrag. Naast Nederlanders die tijdens hun pensionering zijn verhuisd naar Duitsland betreft dit ook Duitsers die in het verleden als grenswerknemer in Nederland hebben gewerkt: *"In totaal gaat het om naar schatting 5.500 in Duitsland wonende gepensioneerden (Nederlanders en Duitsers) die een Nederlands pensioen hebben van meer dan € 15.000."*¹² Op deze € 15.000-grens zal bij de beschouwing van het huidige

⁶ De volledige Nederlandse parlementaire geschiedenis van het nieuwe belastingverdrag is integraal opgenomen in Douven (red.), *Het Belastingverdrag met Duitsland 2012 Teksten, toelichtingen en parlementaire geschiedenis*, p. 301-535, te raadplegen via: <<http://www.grensoverschrijdendwerken.nl/ebook-verdrag-nl-dld>>.

⁷ Tijdens de behandeling in de Tweede Kamer werd slechts één motie aangenomen inzake het in kaart brengen van de gevolgen van werken over de grens voor de fiscaliteit en sociale zekerheid (waaronder pensioenen). Zie *Kamerstukken II 2013/14*, 33 615, nr. 10 (Motie van de leden Nijboer en Kerstens).

⁸ Zie *Kamerstukken I 2014/15*, 33 615, nr. B.

⁹ De staatssecretaris (van Financiën) wees in dit kader herhaaldelijk op de algemene en bijzondere overgangsregeling en de in de parlementaire geschiedenis uitgewerkte voorbeelden.

¹⁰ Zie bijvoorbeeld Deutscher Bundestag, Gesetzentwurf der Bunderregierung, Entwurf eines Gesetzes zu dem Abkommen vom 12. April 2012 zwischen der Bundesrepublik Deutschland und dem Königreich der Niederlande zur Vermeidung der Doppelbesteuerung und zur Verhinderung der Steuerverkürzung auf dem Gebiet der Steuern vom Einkommen, Drucksache 17/10752, 24.09.2012.

¹¹ Wat betreft de media kan onder meer gewezen worden op: Opiniëartikel, 'Belastingverdrag hakt er te diep in', *Het Financieele Dagblad*, 13 augustus 2014 en K. Broekhuizen, 'Belastingverdrag met Duitsland treedt pas per 2016 in werking', *Het Financieele Dagblad*, 30 december 2014. Naar de fiscale literatuur zal indien relevant voor deze grenseffectenrapportage worden verwezen in de hiernavolgende paragrafen.

¹² P.H.J. Essers, 'Pensionado's in Duitsland met in Nederland opgebouwde pensioenrechten en het nieuwe verdrag Nederland-Duitsland', in: *Ondernemend met pensioen* (Dietvorstbundel), Deventer: Kluwer 2015, p. 41. Cijfers ontleend aan: *Kamerstukken II 2013/14*, 33 615, nr. 8 (Nota naar aanleiding van het nader verslag), p. 6.

verdragsartikel nader worden ingegaan. Naast de beschouwing van het oude verdragsartikel en het nieuwe verdragsartikel wordt ook ingegaan op de algemene en bijzondere overgangsregeling en een praktijktoepassing, namelijk de verdragsverklaring. Bij de rekenvoorbeelden zal rekening worden gehouden met de algemene en bijzondere overgangsregeling. Ter illustratie van de wijze waarop een recente nationale fiscale maatregel onder een belastingverdrag kan uitpakken voor een grenswerknemer wordt tevens ook ingegaan op de zogenoemde Nederlandse nettopensioenregeling. Het nettopensioenproduct is het resultaat van een eenzijdige nationale fiscale ‘aftoppingsmaatregel’. De uitwerking van deze ‘aftoppingsmaatregel’ kan onder het belastingverdrag mogelijk leiden tot juridische dubbele belastingheffing waarbij één inkomensobject en één subject (de belastingplichtige) door twee staten wordt belast.¹³

In dit dossier is gekozen voor een fiscaal juridische beoordeling van de grenseffecten. Denkbaar is dat in de toekomst, vanuit economisch perspectief nader onderzoek wordt verricht naar de uitwerking van het nieuwe belastingverdrag op de duurzame economische ontwikkeling van de grensregio en het vestigingsklimaat, met dien verstande dat er wel voldoende grensoverschrijdende data bekend moeten zijn om tot gefundeerde bevindingen te komen.

2. Doelstellingen van het onderzoek, definities, thema's, indicatoren

2.1 Effecten vandaag of in de toekomst, doelstelling: ex-post of ex-ante

De grenseffectenbeoordeling van het nieuwe belastingverdrag met Duitsland zal een bijdrage leveren aan het ‘ex-post’ in kaart brengen van de grenseffecten van het per 1 januari 2016 in werking getreden belastingverdrag Nederland-Duitsland. Aangezien het verdrag dus zeer recentelijk van kracht is geworden, zijn de effecten op de grensregio's nauwelijks te meten. Daarbij komt dat op grond van de algemene overgangsregeling, het oude verdrag uit 1959 voor het jaar 2016 nog kan worden toegepast.¹⁴ Daarom zullen pas vanaf 1 januari 2017 de eerste gevolgen voor de grensregio's kunnen worden vastgesteld.

Op basis van feiten en gegevens die momenteel reeds bekend zijn, zal in deze grenseffectenbeoordeling op basis van inkomensprojecties een inschatting worden gemaakt van de grenseffecten van het nieuwe belastingverdrag. Op basis van deze inkomensprojecties wordt de toe- of afname van het netto uit te betalen pensioen – niet te verwarren met de Nederlandse

¹³ Zie ook <<http://wetten.overheid.nl/BWBR0016602/2004-04-13>>.

¹⁴ Art. 33, lid 6 van het nieuwe verdrag: “Niettegenstaande het tweede en derde lid, indien een persoon uit hoofde van de Overeenkomst van 1959 recht zou hebben op grotere voordelen dan uit hoofde van dit Verdrag, blijft de Overeenkomst van 1959 naar keuze van een dergelijke persoon met betrekking tot deze persoon volledig van toepassing gedurende een tijdvak van één jaar, te rekenen vanaf de datum waarop de bepalingen van dit Verdrag van toepassing zouden zijn uit hoofde van het tweede lid.”

‘nettopensioenregeling’- zichtbaar en zullen op basis hiervan voorlopige conclusies worden getrokken.¹⁵

2.2 Effecten op welk geografisch gebied? Definitie van de ‘grensregio’

Het concreet inzichtelijk maken op welk geografisch gebied het belastingverdrag ‘doorwerkt’, is vanwege diverse redenen niet of nauwelijks mogelijk. Zoals aangehaald in de vorige paragraaf zou een groep van ongeveer 5.500, met een pensioen van meer dan € 15.000, in Duitsland woonachtige gepensioneerden worden ‘geraakt’ door het nieuwe verdragsartikel inzake pensioen. Echter niet bekend is uit welk jaar deze gegevens dateren.¹⁶ Voorts wordt hierbij geen onderscheid gemaakt tussen Nederlanders die na pensionering naar Duitsland zijn verhuisd en Duitsers die in het verleden als grenswerknemer in Nederland hebben gewerkt. Daarnaast is, in tegenstelling tot actieve grenswerknemers, het voor gepensioneerde grenswerknemers zeer lastig concreet aan te geven in welk geografisch gebied zij woonachtig zijn. De gepensioneerde grenswerknemer is in tegenstelling tot een grenswerknemer immers niet noodzakelijkerwijs gebonden aan een grensregio. Het geografisch gebied kan dan ook niet nader worden gedefinieerd. Mede ook vanwege het feit dat geen statistische informatie wordt bijgehouden waaruit kan worden afgeleid waar gepensioneerde grenswerknemers woonachtig zijn / of waar zij zijn gaan wonen na pensionering. Daarom verdient het voor de toekomst aanbeveling dit in kaart te brengen naast het inzichtelijk maken van het aantal gepensioneerden dat in Duitsland woont en pensioen uit Nederland ontvangt (zowel eerste als tweede pijler pensioen) en vice versa.¹⁷

¹⁵ De hiervoor genoemde Nederlandse nettopensioenregeling zal in paragraaf 3.1.4 worden behandeld, met name met het oog op de doorwerking van nationale fiscale wetgeving onder het nieuwe belastingverdrag.

¹⁶ Zie *Kamerstukken II 2013/14*, 33 615, nr. 8 (Nota naar aanleiding van het nader verslag), p. 6 alwaar gesproken wordt van: “Uit de meest recente gegevens van de Belastingdienst (...)”.

¹⁷ Uit gegevens van de Nederlandse Sociale Verzekeringsbank (SVB) alsook uit de parlementaire behandeling kunnen ter indicatie enkele gegevens worden ontleend (let wel, deze kunnen enkel ter indicatie dienen en zijn niet volledig):

- Voor het aantal AOW'ers in het buitenland in de periode 2005-2014, zie <http://www.svbkennisplatform.nl/kennisbank/a1201_Algemene-Ouderdomswet-AOW-> (laatst geraadpleegd: 14-8-2016).

- Aantal AOW-klanten in Nederland en het buitenland (waaronder Duitsland), zie voor de meest recente gegevens (4^e kwartaal 2015, gepubliceerd in maart 2016): <<https://www.svb.nl/Images/KB%202015%204e%20kwartaal.pdf>>.

- Gegevens uit parlementaire geschiedenis:

- 63.917 personen die in Nederland wonen, ontvangen in 2014 een Duitse Rente, zie Rapportage fiscale knelpunten grenswerknemers 11 september 2015, DGB/2015/3635U, p. 1.
- Over het jaar 2013 ontvangen ruim 64.500 inwoners van Nederland een Duitse Rente. Van hen ontvangen ongeveer 2.500 personen een bedrag dat hoger is dan € 15.000, terwijl ruim 62.000 personen onder de € 15.000-grens blijven. Volgens de beschikbare gegevens zouden van deze 62.000 personen ongeveer 1.000 personen alsnog boven de € 15.000-grens uitkomen doordat zij tevens een aanvullend pensioen uit Duitsland ontvangen. Dus kan het aantal personen met Duits Rente-inkomen dat tezamen met een eventueel ander relevant inkomen onder de € 15.000-grens blijft, per saldo worden geschat op 61.000 personen, zie Goedkeuring belastingverdrag Nederland-Duitsland (2012); Nadere Memorie van Antwoord; 6 februari 2015 IZV/2015/79U, p. 3.
- 17.066 inwoners van Duitsland ontvangen een pensioen, lijfrente of socialezekerheidsuitkering uit Nederland, waarvan 12.856 gepensioneerden onder de € 15.000-grens blijven. Het door deze groep personen te ontvangen Nederlandse pensioenbedrag bedraagt jaarlijks € 65.6 miljoen, waarmee een jaarlijkse

2.3 Grenseffecten op? Wat zijn de thema's van het onderzoek, de principes (en benchmarks) en de indicatoren?

2.3.1 Dossier Belastingverdrag Nederland-Duitsland (pensioenaspecten) en de effecten op de grensoverschrijdende situatie uit het perspectief van burgers, verenigingen en ondernemingen gezien de doelstellingen en principes van de Europese integratie

De grenseffecten in dit dossier moeten worden opgevat als inkomenseffecten. Met behulp van rekenvoorbeelden wordt voor het thema pensioen inzichtelijk gemaakt wat de concrete inkomenseffecten zijn voor gepensioneerde grenswerknemers. Hiertoe wordt een vergelijking gemaakt tussen het nieuwe en oude belastingverdrag. Op basis van deze vergelijking en rekenvoorbeelden kan worden aangegeven in hoeverre het nieuwe belastingverdrag in een bepaalde situatie positief dan wel negatief uitpakt. Voor een zo volledig mogelijke vergelijking, is het vervolgens voor de beoordeling van een fiscale gelijke behandeling (non-discriminatie op grond van art. 24 van het verdrag), van belang het onderstaande in kaart te brengen in een vervolg op onderhavige eerste grenseffectenbeoordeling:

- de inkomenssituatie van de buurman en oud-collega van de Nederlandse gepensioneerde grenswerknemer, zowel onder het oude als het nieuwe belastingverdrag;
- de inkomenssituatie van de buurman en oud-collega van de Duitse gepensioneerde grenswerknemer, zowel onder het oude als het nieuwe belastingverdrag.

belastingderving gepaard gaat van ongeveer € 1,5 miljoen, na aftrek van het IB-deel van de heffingskortingen, zie *Kamerstukken II* 2013/2014, 33 615, nr. 5 (Nota naar aanleiding van het verslag).

2.3.2 Dossier Belastingverdrag Nederland-Duitsland (pensioenaspecten): wat zijn de principes, doelstellingen en benchmarks voor een positieve situatie van grensregio's

In onderstaand overzicht zijn de principes, benchmarks en de onderzoeksmethode opgenomen zoals deze worden toegepast in dit dossier.

Principes	Benchmarks	Methode
Internationaal recht: a. ratio belastingverdrag: voorkoming juridische dubbele belastingheffing. b. art. 24 OESO-Modelverdrag en commentaar: non- discriminatie.	Geen juridische dubbele belastingheffing: één object (inkomen uit dienstbetrekking of pensioenuitkering) en één subject (gepensioneerde) grenswerknemer) worden belast door twee staten.	Onderzoeken in welke gevallen onder het huidige belastingverdrag sprake kan zijn van dubbele belastingheffing (dus ook analyse van nationale wet- en regelgeving en doorwerking ervan op belastingverdrag). ¹⁸
Pensioen: Vrij verkeer van EU-burgers ex. art. 21 VWEU: geen discriminatoire fiscale behandeling van gepensioneerde grenswerknemers. ¹⁹	Fiscale positie Nederlandse gepensioneerde grenswerknemer, zowel onder het oude als het nieuwe belastingverdrag. ²⁰ Fiscale positie van Duitse gepensioneerde grenswerknemer, zowel onder het oude als het nieuwe belastingverdrag.	Verschil berekenen in netto uit te betalen pensioen van Nederlandse gepensioneerde grenswerknemer onder oude en nieuwe belastingverdrag. Verschil berekenen in netto uit te betalen pensioen van Duitse gepensioneerde grenswerknemer onder oude en nieuwe belastingverdrag.

De in bovenstaand overzicht opgenomen principes en benchmarks geven sturing aan de wijze waarop de grenseffecten van het nieuwe belastingverdrag voor gepensioneerde grenswerknemers kunnen worden geanalyseerd. In onderhavige beoordeling wordt de eerste aanzet hiertoe gegeven specifiek voor de positie van Duitse gepensioneerde grenswerknemers, hierbij rekening houdend met de toepassing van de algemene en bijzondere overgangsregeling.

¹⁸ Bijvoorbeeld de doorwerking van de Nederlandse nettopensioenregeling onder het nieuwe belastingverdrag.

¹⁹ HvJ EG 23 april 2009, C-544/07 (Rüffler).

²⁰ Zoals hiervoor opgemerkt kan de verschuiving van de heffingsbevoegdheid invloed hebben op de inkomenspositie van zowel Nederlanders die na pensionering naar Duitsland zijn verhuisd en Duitsers die in het verleden als grenswerknemer in Nederland hebben gewerkt en zodoende pensioen hebben opgebouwd. Daarom betreffen de berekeningen zowel de positie van een Nederlandse gepensioneerde werknemer als een Duitse gepensioneerde werknemer.

3. Bevordert of belemmert de maatregel Europese integratie en wat betekent dat voor de burger in de grensregio?

Gezien de zeer recente inwerkingsdatum van het nieuwe belastingverdrag kan nog niet worden aangegeven in hoeverre de wijzigingen op het vlak van pensioen daadwerkelijk de Europese integratie kunnen bevorderen of belemmeren. Wel kunnen op basis van de inkomensprojecties, voorzichtige conclusies worden getrokken ten aanzien van de inkomenseffecten voor de gepensioneerde grenswerknemer. Daarom is het zaak dat in de toekomst een en ander wordt *gemonitord*. Deze opmerking sluit aan bij de opmerking zoals gemaakt in paragraaf 2.2. Van belang hierbij is dat adequate statistische gegevens voorhanden zijn en eventueel kwalitatief onderzoek wordt uitgevoerd om de concrete ‘betekenis’ van het nieuwe belastingverdrag voor de burger in de grensregio te kunnen ‘meten’. Hoewel dit ‘toekomstmuziek’ is, wordt hiernavolgend ingegaan op de wijzigingen in het belastingverdrag ten aanzien van pensioen om vervolgens toe te komen aan de inkomensprojecties / rekenvoorbeelden op basis waarvan een voorzichtige inschatting kan worden gemaakt of sprake is van een mogelijke belemmering van de Europese integratie.

3.1 Wijzigingen op het gebied van pensioen

Hierna zal worden ingegaan op de voor deze grenseffectenrapportage relevante wijzigingen in de toewijzing van heffingsrechten over pensioenen in het nieuwe belastingverdrag.²¹

3.1.1 Toewijzingsregels onder het oude belastingverdrag (1959)

Onder het oude verdrag werd het heffingsrecht over (private) bedrijfspensioenen, als hoofdregel, toegewezen aan de woonstaat op grond van art. 12, lid 1 van het verdrag. Onder het oude belastingverdrag luidde de verdragstekst als volgt:

(1) Indien een natuurlijk persoon met woonplaats in een van de Staten wachtgelden, pensioenen, weduwe- of wezenpensioenen, andere uitkeringen of op geld waardeerbare voordelen ter zake van vroegere diensten verkrijgt, heeft de woonstaat het recht tot belastingheffing voor deze inkomsten.

Ten aanzien van een in Duitsland wonende pensioengerechtigde met een Nederlands bedrijfspensioen (2^e pijler), was Duitsland heffingsbevoegd. Daarentegen werd de bronstaat het heffingsrecht over socialeverzekeringpensioen (bijv. AOW in de eerste pijler) toegewezen op grond van art. 12, lid 2 jo. lid 3, sub a van het verdrag. Het AOW-pensioen van de in Duitsland wonende gepensioneerde werd dus in Nederland belast. Onder het oude belastingverdrag luidde de verdragstekst van dit artikel als volgt:

²¹ Zie voor een uitgebreide uiteenzetting: P.H.J. Essers, ‘Pensionado’s in Duitsland met in Nederland opgebouwde pensioenrechten en het nieuwe verdrag Nederland-Duitsland’, in: *Ondernemend met pensioen* (Dietvorstbundel), Deventer: Kluwer 2015.

(2) In afwijking van het eerste lid komt het recht tot belastingheffing voor wachtgelden, pensioenen, weduwe- en wezenpensioenen, andere uitkeringen of op geld waardeerbare voordelen ter zake van vroegere diensten, die een van de beide Staten of „Länder“, provinciën, gemeenten of gemeentelijke verbanden en andere publiekrechtelijke rechtspersonen van een van de beide Staten rechtstreeks of door tussenkomst van een hiertoe in het leven geroepen publiekrechtelijke instelling aan zijn werknemers of hun nagelaten betrekkingen betalen, aan deze Staat toe.

(3) Het tweede lid vindt ook toepassing op:

1. uitkeringen, die krachtens de wettelijke sociale verzekering worden betaald;

3.1.1.1 AOW-pensioenen

Het 'oude' pensioenartikel bewerkstelligde een gunstige fiscale positie voor de in Duitsland wonende gepensioneerden met een Nederlands pensioen. De AOW wordt namelijk in Nederland belast als loon uit vroegere arbeid ex. art. 11, lid 1 sub c jo. lid 2 Uitvoeringsbesluit loonbelasting 1965. Deze AOW-uitkeringen worden, op grond van art. 2.10 Wet inkomstenbelasting (hierna: Wet IB 2001), in Nederland belast tegen maximaal 5,85% inkomstenbelasting in de eerste schijf en 10,85% in de tweede schijf.²²

De in Duitsland wonende gepensioneerde is in beginsel in Nederland geen premies volksverzekeringen verschuldigd aangezien hij in Duitsland sociaal verzekerd is. Aangezien op grond van art. 11, lid 3, onderdeel a, Verordening 883/2004 is een postactieve verzekerd in de woonstaat, ongeacht of er een verzekeringsplicht is in de uitkeringsstaat.²³

3.1.1.2 Bedrijfspensioenen

Daarnaast is de Duitse belastingheffing over de bedrijfspensioenen aanzienlijk lager vanwege de lagere tarieven in de Duitse 'Einkommensteuer' en anderzijds doordat deze pensioenen in Duitsland niet volledig tot de belastinggrondslag worden gerekend.²⁴ Duitsland neemt het bedrijfspensioen namelijk in aanmerking als overige inkomsten met toepassing van het zogenoemde 'Ertragsanteil'.²⁵ Op grond van deze 'Ertragsanteilsbesteuerung' in combinatie met de - bij een gezamenlijke aangifte voor partners verdubbelde - grondslagvrijstelling, was in veel gevallen geen Duitse inkomstenbelasting verschuldigd over het Nederlandse bedrijfspensioen.²⁶

²² Gehanteerde percentages uit 2016.

²³ Onder postactieve wordt verstaan: een persoon die al dan niet definitief zijn beroepswerkzaamheden heeft gestaakt (HvJ 11 juni 1998, zaak C-275/96 (Kuusijärvi), *Jur.* 1998, p. I-3419.

²⁴ Zie paragraaf 32a EStG. Bijvoorbeeld: bedragen tot € 8.652 zijn vrijgesteld als 'Grundfreibetrag' en bedragen boven € 254.447 worden belast tegen maximaal 45%.

²⁵ Sonstige Einkünfte (§ 2 Absatz 1 Satz 1 Nummer 7), § 22 Arten der sonstigen Einkünfte EStG (Einkommensteuergesetz).

²⁶ Onder omstandigheden waren de in Duitsland woonachtige ontvangers van een Nederlands pensioen met een omvang van(max.) € 50.000 geen Duitse belasting verschuldigd. Aldus T. Lühn, 'Quellenstaatsbesteuerung von Renten und Ruhegehältern im neuen DBA mit den Niederlanden', *IWB* nr. 4 vom 26.02.2016, *NWB* DokID (YAAAF-67040).

3.1.2 Toewijzingsregel onder het nieuwe belastingverdrag (2012)

Uit het Nederlandse fiscale verdragsbeleid zoals opgenomen in de beleidsnotitie uit 2011, blijkt dat Nederland bij verdragsonderhandelingen inzet op een bronstaatheffing ten aanzien van pensioenen.²⁷ In het belastingverdrag met Duitsland is een zogenoemde geclausuleerde bronstaatheffing opgenomen. Dit in navolging van het belastingverdrag met België. Het belastingverdrag met België is in 2001 gesloten en van kracht sinds 1 januari 2003 en kent een € 25.000-grens. Hiernavolgend wordt de toewijzingsregel in het nieuwe belastingverdrag met Duitsland nader toegelicht.

Onder het nieuwe belastingverdrag wordt het heffingsrecht over pensioenen in beginsel toegewezen aan de woonstaat op grond van art. 17, lid 1 van het verdrag. Voor Nederland gaat het dan om reguliere pensioenen in de zin van art. 18 Wet LB 1964, uitkeringen uit beroepspensioenfondsen en bedrijfstakpensioenfondsen.²⁸ Inzake de werkingsfeer ten aanzien van Duitse wettelijke pensioenen gaat Nederland ervan uit dat het gaat om de 'Rentenversicherung', de 'Rürup-Rente', de uitkeringen uit 'landwirtschaftlichen Alterskassen' en de 'berufständischen Versorgungseinrichtungen', de 'Riester-Rente', de 'Betriebliche Altersvorsorge', uitkeringen uit een 'Pensionfonds', uit 'Pensionkassen', uit 'Direktversicherungen' en uitkeringen van lijfrenten van private verzekeringsmaatschappijen.²⁹

Daarnaast is de bronstaat heffingsbevoegd ten aanzien van de uitkeringen betaald krachtens de bepalingen van een socialezekerheidsstelsel.³⁰ Hiermee wordt voor Nederland bedoeld op de sociale uitkeringen, ofwel sociale verzekeringen en sociale voorzieningen.³¹ Het gaat dan met name om uitkeringen ingevolge de AOW, Anw, Ziektewet, WAO, WIA en de WAZ. Deze verdeling van heffingsrechten betekent dat voor de in Duitsland wonende pensioengerechtigde met Nederlands pensioen in beginsel zijn situatie ongewijzigd blijft.

De verdragstekst luidt als volgt:

(1) Onder voorbehoud van de bepalingen van artikel 18, tweede lid, zijn pensioenen en andere soortgelijke beloningen betaald aan een inwoner van een verdragsluitende staat alsmede lijfrenten betaald aan een inwoner van een verdragsluitende staat slechts in die staat belastbaar. Pensioenen en andere uitkeringen betaald krachtens de bepalingen van een socialezekerheidsstelsel van een verdragsluitende staat (socialezekerheidspensioenen) aan een inwoner van de andere verdragsluitende staat zijn slechts in die andere staat belastbaar.

²⁷ Ministerie van Financiën, *Notitie Fiscaal Verdragsbeleid 2011*, 11 februari 2011, p. 53.

²⁸ De term 'pensioen' ziet overigens ook op nabestaanden- en arbeidsongeschiktheidspensioenen in de tweede pijler. *Kamerstukken II 2013/2014*, 33 615, nr. 5 (Nota naar aanleiding van het verslag), p. 16.

²⁹ *Kamerstukken II 2013/2014*, 33 615, nr. 5 (Nota naar aanleiding van het verslag), p. 16.

³⁰ Nederland zal aan Duitsland een overzicht vragen van de (meest voorkomende) Duitse socialezekerheidsuitkeringen die onder artikel 17 vallen. Wel wijst de wetgever erop dat 'Elterngeld' wordt aangemerkt als socialezekerheidsuitkering. Zie *Kamerstukken II 2013/2014*, 33 615, nr. 5 (Nota naar aanleiding van het verslag), p. 61.

³¹ *Kamerstukken II 2013/2014*, 33 615, nr. 5 (Nota naar aanleiding van het verslag), p. 15.

Op grond van art. 17, lid 2 van het verdrag geldt echter een uitzondering op de hiervoor genoemde heffingsregel. Indien het totale brutobedrag aan (privaat) pensioen of andere soortgelijke beloning, alsmede een lijfrente of socialezekerheidspensioen in enig kalenderjaar de som van € 15.000 overschrijdt, mag de bronstaat heffen.³² Met deze grens van € 15.000 wordt overigens bewerkstelligd dat 'kleine' pensioenen, lijfrenten en sociale zekerheidsuitkeringen slechts in de woonstaat worden belast. Hiermee wordt vermeden dat voor relatief kleine bedragen aan te ontvangen pensioenen, lijfrenten en sociale zekerheidsuitkeringen door de belastingplichtige in de bronstaat aangifte dient te worden gedaan. De toepassing van deze grens vindt plaats op jaarbasis, waardoor pas aan het einde van het jaar kan worden vastgesteld of de belastingplichtige de grens van € 15.000 overschrijdt.³³ Indien blijkt dat de belastingplichtige minder dan € 15.000 aan pensioen heeft ontvangen – en de bronstaat daarmee ten onrechte het heffingsrecht is toegewezen – zal deze staat de belasting restitueren.³⁴

De verdragstekst luidt als volgt:

(2) Niettegenstaande de bepalingen van het eerste lid, mag een pensioen of andere soortgelijke beloning, alsmede een lijfrente of socialezekerheidspensioen ook worden belast in de verdragsluitende staat waaruit het afkomstig is, in overeenstemming met de wetgeving van die staat, indien het totale brutobedrag ervan in enig kalenderjaar de som van 15.000 euro te boven gaat.

Ingeval van een in Duitsland wonende gepensioneerde met een AOW-pensioen en een bedrijfspensioen van samen meer dan € 15.000, is Nederland ten aanzien van beide pensioenen heffingsbevoegd en zal Duitsland verrekening verlenen van de in Nederland geheven belasting.³⁵ Niet van belang is hoe de pensioenen en lijfrenten in de woonstaat in de belastingheffing worden betrokken.³⁶ Het enige relevante criterium voor bronstaatheffing onder het nieuwe verdrag is dus de omvang van de uitkeringen. Dit betekent onder andere dat voor in Duitsland wonende gepensioneerden met voor een deel een Duits en voor een deel een Nederlands pensioen, het afhankelijk is van de hoogte van het Nederlandse pensioen of Nederland ten aanzien van het Nederlandse pensioen heffingsbevoegd is. Overigens is de Belastingdienst in staat om, op basis

³² De bronstaat van een pensioen, andere soortgelijke beloning of lijfrente wordt op grond van art. 17, lid 5 van het verdrag geacht de staat te zijn waar de premies voor het pensioen of de lijfrente voor belastingvermindering in aanmerking zijn gekomen. Het is overigens Nederlands verdragsbeleid te streven naar een zo ruim mogelijke toewijzing van de heffingsbevoegdheid aan de bronstaat indien hij gedurende de opbouw een faciliteit heeft toegestaan waarbij tevens wordt geabstraheerd van de behandeling in de (nieuwe) woonstaat (Ministerie van Financiën, *Notitie Fiscaal Verdragsbeleid 2011*, 11 februari 2011).

³³ *Kamerstukken II 2013/2014*, 33 615, nr. 5 (Nota naar aanleiding van het verslag), p. 32.

³⁴ *Kamerstukken II 2013/2014*, 33 615, nr. 5 (Nota naar aanleiding van het verslag), p. 34.

³⁵ Voor deze franchise tellen te ontvangen overheidspensioenen (art. 18 van het verdrag) niet mee.

³⁶ Geen of lage belastingheffing over de betreffende uitkeringen in de woonstaat kunnen onder het verdrag met België aanleiding zijn het heffingsrecht mede toe te staan aan de bronstaat.

van de renseigneringsplicht die voor pensioenen bestaat, te bepalen of een belastingplichtige de grens van € 15.000 al dan niet overschrijdt.³⁷

Kortom, onder het oude belastingverdrag was de in Duitsland wonende gepensioneerde in Nederland belasting verschuldigd over zijn AOW en in Duitsland belasting verschuldigd over zijn bedrijfspensioen. Onder het nieuwe verdrag zijn zowel de AOW als het bedrijfspensioen in Nederland belastbaar, mits het totale brutobedrag € 15.000 te boven gaat. Het pensioen wordt daarmee integraal in Nederland belast en de belastingplichtige kan daarmee, indien hij aan de voorwaarden voldoet, worden aangemerkt als kwalificerende buitenlandse belastingplichtige.³⁸ Hiermee kunnen hem dezelfde aftrekposten en heffingskortingen worden toegekend als een inwoner van Nederland zoals hypotheekrenteafrek. Een in Nederland wonende gepensioneerde was onder het oude verdrag in Duitsland belasting verschuldigd over zijn 'Rente' en over zijn Duits bedrijfspensioen in Nederland belasting verschuldigd. Onder het nieuwe verdrag zijn zowel de 'Rente' als het bedrijfspensioen in Duitsland belastbaar, mits het totale brutobedrag € 15.000 te boven gaat.

Een voorbeeld kan de gevolgen van deze verandering van de heffingsrechten kort illustreren.³⁹ Een ongehuwde Nederlander is in het verleden naar Duitsland geëmigreerd en ontvangt een in Nederland opgebouwd bedrijfspensioen van € 30.000 en een AOW van € 13.500. Onder het oude verdrag was aan Nederland slechts het heffingsrecht over de AOW toegewezen en was de heffing over het bedrijfspensioen toegewezen aan Duitsland. In 2014 zou deze Nederlander in totaal € 735 aan Duitse en Nederlandse belasting tezamen verschuldigd zijn. Onder het nieuwe verdrag wordt Nederland zowel het heffingsrecht toegekend over de AOW als over het bedrijfspensioen, aangezien het pensioen de grens van € 15.000 overschrijdt. Daarom zal de belastingplichtige in totaal in 2016 afgerond € 7.316 aan Nederlandse inkomstenbelasting verschuldigd zijn. Dit is een stijging van afgerond € 6.581, ofwel afgerond 895%. De hiervoor genoemde verandering van de heffingsrechten is met name ingevoerd met het oog op het ongedaan maken van een naar Nederlands opzicht onbedoeld voordeel, namelijk de fiscale facilitering van de pensioenopbouw in Nederland en de gunstige Duitse belastingheffing over buitenlandse pensioenen.⁴⁰

3.1.3 Vermijden van dubbele belasting onder het nieuwe belastingverdrag en de per-country-limitation: dubbele belastingheffing

Deze paragraaf behandelt vanuit het principe van de ratio van belastingverdragen - het voorkomen van dubbele belastingheffing - de methoden ter vermijding van dubbele belasting onder het nieuwe belastingverdrag. Uitgangspunt (*benchmark*) hierbij is geen juridische dubbele belastingheffing. Bij de analyse wordt tevens de nationale wet- en regelgeving van beide landen in acht genomen.

³⁷ *Kamerstukken II 2013/2014*, 33 615, nr. 5 (Nota naar aanleiding van het verslag), p. 35.

³⁸ Art. 7.8 Wet IB 2001.

³⁹ Voorbeeld ontleend aan *Kamerstukken II 2013/14*, 33 615, nr. 8, p. 27 e.v.

⁴⁰ *Kamerstukken II 2013/14*, 33 615, nr. 5 (Nota naar aanleiding van het verslag), p. 16.

Indien de in Duitsland wonende gepensioneerde een Nederlands pensioen ontvangt van meer dan € 15.000 is Nederland ook heffingsbevoegd onder het nieuwe verdrag. Het feit dat Nederland ook heffingsbevoegd is, lijkt ertoe te leiden dat het pensioen zowel door Nederland en Duitsland belast wordt en daarmee dubbele belastingheffing ontstaat. Ter vermijding van deze dubbele belasting verleent Duitsland echter op grond van art. 22, lid 1, sub b, onder ee van het verdrag een verrekening. Dit artikel bepaalt namelijk dat, in geval van een inwoner van Duitsland, met inachtneming van de bepalingen van het Duitse belastingrecht ter zake van de verrekening van buitenlandse belasting, de verschuldigde Duitse belasting ter zake van de bestanddelen van het inkomen die in overeenstemming met artikel 17, tweede en derde lid (pensioenen, lijfrenten en socialezekerheidsuitkeringen) in Nederland mogen worden belast, wordt verrekend met de ingevolge het Nederlandse belastingrecht verschuldigde Nederlandse belasting. Deze verrekening wordt echter verleend met inachtneming van het Duitse belastingrecht ter zake van de verrekening van buitenlandse belasting. Bij de vaststelling van deze verrekening is paragraaf 34c EstG (Einkommensteuergesetz) jo. paragraaf 68a, lid 1 EStGV 1955 (Einkommensteuer-Durchführungsverordnung 1955) van toepassing.⁴¹ Zoals hiervoor reeds behandeld, belast Duitsland de Nederlandse pensioenen van in Duitsland woonachtige gepensioneerden gering. De door Duitsland te verlenen verrekening ter zake van de in Nederland verschuldigde belasting is gemaximeerd op deze geringe Duitse belasting. Hierdoor stijgt de totale belastinglast van de in Duitsland wonende gepensioneerde.

Indien echter een inwoner van Nederland een Duits pensioen ontvangt, dat op grond van art. 17, lid 2 van het verdrag in Duitsland mag worden belast – dus een totaalbedrag van meer dan € 15.000 – verleent Nederland, op grond van art. 22, lid 2, sub b van het verdrag, een vrijstelling van dit pensioen door middel van de evenredigheidsmethode met progressievoorbehoud. Deze vermindering wordt berekend op basis van de bepalingen in de Nederlandse wetgeving tot het vermijden van dubbele belasting.⁴²

3.1.4 De Nederlandse nettopensioenregeling en de grenswerknemer: dubbele belastingheffing?

Onderhavige paragraaf heeft als doel inzichtelijk te maken hoe een recente nationale maatregel, namelijk de Nederlandse nettopensioenregeling, onder een belastingverdrag kan uitpakken voor een grenswerknemer.

De nettopensioenregeling is een vrijwillige pensioenregeling waarbij de fiscale faciëring zich richt op deelnemers met een pensioengevend loon van meer dan € 101.519 (2016). Boven dit genoemde bedrag wordt namelijk op grond van art. 18ga, lid 1 Wet LB 1964 geen fiscale faciëring in het zogenoemde ‘Witteveenkader’ verleend. Voor de nettopensioenregeling vindt de omkeerregel dus geen toepassing. Daarentegen bestaat de fiscale faciëring uit een box 3-

⁴¹ Dit artikel bepaalt namelijk: *“Die für die Einkünfte aus einem ausländischen Staat festgesetzte und gezahlte und um einen entstandenen Ermäßigungsanspruch gekürzte ausländische Steuer ist nur bis zur Höhe der deutschen Steuer anzurechnen, die auf die Einkünfte aus diesem ausländischen Staat entfällt.”*

⁴² Zie art. 10 Besluit voorkoming dubbele belasting 2001.

vrijstelling. Op grond van art. 5.17, lid 1 Wet IB 2001 worden aanspraken ingevolge een nettopensioenregeling namelijk niet tot de bezittingen gerekend.⁴³

Naast het hiervoor genoemde geval van mogelijk dubbele belastingheffing kan dit ook plaatsvinden in de context van de grenswerknemer met een nettopensioen.⁴⁴ Hiermee wordt bedoeld op de in Duitsland woonachtige postactieve grenswerknemer die in Nederland heeft gewerkt en via zijn werkgever gebruik heeft gemaakt van een de nettopensioenregeling.

3.1.4.1 Oude belastingverdrag met Duitsland (1959)

De in Duitsland wonende grenswerknemer, die in Nederland werkt, kan via zijn Nederlandse werkgever gebruik maken van de nettopensioenregeling. Aangezien de grenswerknemer reeds in het buitenland woont, kan hij geen gebruik maken van de fiscaal geruisloze afkoopmogelijkheid. Hij emigreert immers niet en het nettopensioen dient hij dus te laten uitkeren.

Duitsland zal in bovengenoemd voorbeeld, het pensioen aanmerken als pensioen in de zin van art. 12, lid 1 van het Verdrag 1959. Het heffingsrecht was als hoofdregel toegewezen aan de woonstaat - in het voorbeeld Duitsland. Het is hierbij onwaarschijnlijk dat Duitsland het onderscheid tussen brutopensioen – waarop de omkeerregel van toepassing is geweest – en nettopensioen in acht neemt.⁴⁵ Daarom zal Duitsland de uitkeringen uit het nettopensioen belasten waardoor dubbele belastingheffing ontstaat aangezien Nederland geen vrijstelling van pensioenaanspraken en aftrek van betaalde pensioenpremies heeft verleend.

3.1.4.2 Nieuwe belastingverdrag met Duitsland (2016)

Onder het nieuwe verdrag is de woonstaat – in het gehanteerde voorbeeld Duitsland – als hoofdregel heffingsbevoegd op grond van art. 17, lid 1 van het verdrag. In een dergelijk geval doet zich dezelfde problematiek voor als in de vorige paragraaf behandeld.

Op grond van art. 17, lid 2 van het verdrag mag de bronstaat - in het gehanteerde voorbeeld Nederland – de uitkeringen uit het nettopensioen ook belasten, mits het totale brutobedrag aan te ontvangen pensioen meer dan € 15.000 bedraagt. Nederland zal deze uitkeringen op grond van nationaal recht echter niet belasten. Tot zover ontstaat geen dubbele heffing. Ook in het nieuwe verdrag zijn geen specifieke afspraken gemaakt omtrent het nettopensioen. Daardoor zal Duitsland ook onder het nieuwe verdrag geen onderscheid maken tussen brutopensioen en

⁴³ Ten behoeve van deze fiscale faciëring wordt een netto-ouderdomspensioen in art. 5.17a, lid 1 Wet IB 2001 omschreven als een pensioen, opgebouwd op basis van een beschikbarepremieregeling, dat is gericht op een pensioen dat na 40 jaren opbouw niet meer bedraagt dan 75% van het gemiddelde bedrag dat ingevolge art. 18ga Wet LB 1964 niet tot het pensioengevend loon behoort, vermenigvuldigd met de nettofactor, bedoeld in art. 5.16, lid 4 Wet IB 2001.

⁴⁴ Zie voor een uitgebreide uiteenzetting over deze problematiek: A.H.H. Bollen-Vandenboorn, 'De vergeten grensarbeider en zijn nettopensioen', *MBB* 2015/09.

⁴⁵ In gelijke zin: A.H.H. Bollen-Vandenboorn, 'De vergeten grensarbeider en zijn nettopensioen', *MBB* 2015/09. Zoals de staatssecretaris stelt is het afhankelijk van het nationale recht van het nieuwe woonland of het nettopensioen ook daadwerkelijk (geheel of gedeeltelijk) in de heffing wordt betrokken (*Kamerstukken II* 2015/16, 32 042, nr. 329 (Verslag van een schriftelijk overleg)).

nettopensioen.⁴⁶ Onder deze bronstaatheffing krijgt Nederland dit heffingsrecht overigens niet exclusief toegekend.⁴⁷

Indien Nederland als bronstaat ook mag heffen over het nettopensioen van de in Duitsland woonachtige grenswerknemer, wordt ter vermijding van dubbele heffing de verrekeningsmethode toegepast op grond van art. 22, lid 1, onderdeel b, sub ee van het verdrag. Dit betekent dat de Duitse belasting wordt verrekend met de op grond van het Nederlandse belastingrecht verschuldigde belasting. Zoals hiervoor reeds opgemerkt, wordt de nettopensioenuitkering in Nederland niet belast. Op grond van de verrekeningsmethode wordt slechts verrekening verleend indien daadwerkelijk belasting is geheven. Aangezien geen daadwerkelijke belastingheffing plaatsvindt, verleent Duitsland geen verrekening ten aanzien van de uitkeringen uit de nettopensioenregeling en worden deze dus dubbel belast.

3.1.4.3 Resumé

Het voorgaande maakt duidelijk dat bij de verdragsonderhandelingen onvoldoende geanticipeerd is op de mogelijke negatieve consequenties van de eenzijdig door Nederland ingevoerde 'aftoppingsmaatregel'. Voor het concreet kunnen duiden van deze consequenties is het van belang inzicht te hebben in het aantal grenswerknemers dat gebruik maakt van een nettopensioenregeling.⁴⁸

3.1.5 Algemene en bijzondere overgangsregeling voor pensioenen

Ten gevolge van de overgang van heffingsbevoegdheid in het nieuwe belastingverdrag kunnen in Duitsland wonende gepensioneerden die in het verleden als grenswerknemer in Nederland hebben gewerkt en een pensioen ontvangen uit Nederland dat hoger is dan € 15.000 worden geconfronteerd met een forse wijziging in hun inkomenspositie in vergelijking met het oude belastingverdrag. Deze groep wordt het meest geraakt door de overgang van deze heffingsbevoegdheid. Hierbij gaat het om naar schatting 5.500 gepensioneerden.⁴⁹

Onder het oude belastingverdrag werd aan Nederland slechts het heffingsrecht over de AOW toegewezen. Over het bedrijfspensioen, dat ter heffing aan Duitsland was toegewezen, werd slechts zeer gering of geen Einkommensteuer geheven. Het gegeven dat Duitsland nauwelijks belasting heft over Nederlandse pensioenen, hangt samen met het zogenoemde 'Besteuerungsanteil' van paragraaf 22, onderdeel 1, derde volzin, letter a, letter aa van het Einkommensteuergesetz (EStG). Iemand die bijvoorbeeld vanaf het jaar 2005 een AOW-uitkering ontvangt wordt voor slechts 50% van deze uitkering in Duitsland belast. Voor iemand die vanaf 2016 een AOW-uitkering ontvangt, wordt deze uitkering voor 72% belast. Deze vrijstelling blijft overigens in stand voor alle volgende jaren. Voor Nederlandse bedrijfspensioenen geldt het

⁴⁶ Zie ook A.H.H. Bollen-Vandenboorn, 'Belastingverdrag Nederland-Duitsland', *MBB* 2013/11, paragraaf 4.1.

⁴⁷ Art. 17, lid 2 van het verdrag stelt immers 'mag een pensioen of andere soortgelijke beloning, alsmede een lijfrente of socialezekerheidspensioen ook worden belast in de verdragsluitende staat waaruit het afkomstig is'.

⁴⁸ Zie ook *Kamerstukken II* 2015/16, 32 043, nr. 329. Volgens de staatssecretaris wordt het aantal gepensioneerden met een nettopensioen niet op geaggregeerd niveau geregistreerd.

⁴⁹ *Kamerstukken II* 2013/14, 33 615, nr. 8, p. 6 waarin wordt verwezen naar de meeste recente gegevens van de Belastingdienst.

zogenoemde 'Ertragsanteil' van paragraaf 22, onderdeel 1, derde volzin, letter a, letter bb, van het EStG. Van iemand die met 65 jaar of 66 jaar met pensioen gaat, wordt slechts 18% van het bedrijfspensioen in de Einkommensteuer tot de belastinggrondslag gerekend en voor een 67-jarige gepensioneerde slechts 17%. Ten aanzien van aanvullende pensioenen doet zich in Duitsland echter een kwalificatieprobleem voor. Sommige 'Finanzämter' stellen deze pensioenen gelijk met 'Leistungen aus einer betrieblichen Altersvorsorge', waardoor 58% ervan tot de belastinggrondslag wordt gerekend als 'Besteuerungsanteil' en sommige 'Finanzämter' merken de pensioenen aan als een 'Leibrente aus einem Altersvorsorgevertrag oder aus einer betrieblichen Altersvorsorgung' waardoor slechts 18% ervan belast wordt als 'Ertragsanteil'.⁵⁰

De hiervoor genoemde overgang van het heffingsrecht van Duitsland naar Nederland kan voor de gepensioneerde aanzienlijke fiscale gevolgen hebben. Daarom is ten eerste de algemene overgangsregeling ingevoerd, neergelegd in artikel 33, lid 6 van het verdrag. Op grond van deze overgangsregeling kan de belastingplichtige ervoor kiezen voor het jaar 2016 nog het oude belastingverdrag toe te passen. Gezien de hiervoor genoemde gunstige Duitse heffing over Nederlandse pensioenen zal de gepensioneerde in de meeste gevallen hiervoor opteren. Dit betekent dat pas vanaf 1 januari 2017 de gevolgen merkbaar zijn voor de in Duitsland wonende gepensioneerden met een Nederlands pensioen.

Bij het opstellen van deze overgangsregelingen heeft de staatssecretaris van Financiën overigens rekening gehouden met een aantal factoren, waaronder de hoogte van de belastingtarieven in beide landen, het aantal gepensioneerden met een Nederlands pensioeninkomen en de verhouding tussen het aantal gepensioneerden in beide landen.⁵¹ Mede met het oog op deze factoren hebben Duitsland en Nederland de in artikel 33, lid 6 van het verdrag neergelegde algemene overgangsregeling van één jaar passend gevonden.

Daarnaast heeft het Nederlandse kabinet aanleiding gezien om als onderdeel van de goedkeuringwet een eenzijdig aanvullende bijzondere overgangsregeling te treffen. Ook bij de vormgeving van deze eenzijdige overgangsregeling is het niveau van de belasting in Duitsland in vergelijking met het Nederlandse belastingniveau een belangrijke factor geweest. Deze bijzondere overgangsregeling is ingevoerd voor bepaalde inkomsten die onder artikel 17, lid 2 van het nieuwe verdrag vallen en waarvan het heffingsrecht onder het oude belastingrecht aan Duitsland was toegekend.⁵² Deze inkomensbestanddelen worden, onder bepaalde voorwaarden, in de eerste zes kalenderjaren volgend op het jaar van inwerkingtreding (2016) tegen een lager tarief belast.

⁵⁰ In 2011 werd geconstateerd dat geen sprake is van een consistente aanpak bij de Finanzämter met betrekking tot de kwalificatie van Nederlandse bedrijfspensioenen. Sommige 'Finanzämter' stellen deze pensioenen gelijk met 'Leistungen aus einer betrieblichen Altersvorsorge', waardoor 58% ervan tot de belastinggrondslag wordt gerekend als 'Besteuerungsanteil' en sommige 'Finanzämter' merken de pensioenen aan als een 'Leibrente aus einem Altersvorsorgevertrag oder aus einer betrieblichen Altersvorsorgung' waardoor slechts 18% ervan belast wordt als 'Ertragsanteil'. Aldus B. Kloosterman, Ulrich P. Meyer en D. Laruelle, 'Welk buurland is een fiscaal paradijs voor gepensioneerden?', *Over de grens* 2011/3.

⁵¹ *Kamerstukken II* 2013/14, 33 615, nr. E (Nadere memorie van antwoord).

⁵² Ingevoerd bij *Kamerstukken II* 2013/14, 33 615, nr. 6 (Nota van wijziging).

Kalenderjaar	Maximale belastingdruk
2016	10%
2017	10%
2018	15%
2019	20%
2020	25%
2021	30%

De compensatie wordt bewerkstelligd door het verlenen van een vermindering op de inkomstenbelasting die verschuldigd zou zijn volgens de Wet inkomstenbelasting 2001 zonder toepassing van deze overgangsregeling. Dit zal hierna in de calculaties worden verduidelijkt.

Voor de toepassing van deze overgangsregeling geldt een aantal cumulatieve voorwaarden:

1. het gaat om een pensioen of andere soortgelijk beloning, een lijfrente of een pensioen of andere uitkering betaald krachtens de bepalingen van het socialezekerheidsstelsel van Nederland;
2. de ontvangende natuurlijke persoon is sinds het tijdstip van de ondertekening van het verdrag op 12 april 2012 onafgebroken inwoner geweest van Duitsland;
3. voor de datum van inwerkingtreding van het verdrag (1 januari 2016) heeft een betaling van een hiervoor genoemd inkomensbestanddeel plaatsgevonden; (het gaat dus om reeds ingegane pensioenen, lijfrenten etc.)
4. volgens art. 17, lid 2 van het verdrag mogen de hiervoor genoemde inkomensbestanddelen in Nederland worden belast, dat betekent dat het totale brutobedrag per kalenderjaar aan pensioen of andere soortgelijk beloning, een lijfrente of andere uitkering betaald krachtens de bepalingen van het socialezekerheidsstelsel van Nederland het bedrag van € 15.000 overschrijdt;
5. het inkomensbestanddeel was onder het oude verdrag uitsluitend ter heffing aan Duitsland toegewezen.

Het voorgaande betekent dat een belastingplichtige die tussen 12 april 2012 en 1 januari 2016 inwoner van Duitsland is geworden, geen recht heeft op toepassing van deze bijzondere overgangsregeling. Daarnaast kan de in Duitsland wonende gepensioneerde met Nederlands pensioen die vóór 1 januari 2016 naar Nederland is geremigreerd geen aanspraak maken op de overgangsregeling. Ook is de bijzondere overgangsregeling niet van toepassing voor in Duitsland wonende gepensioneerde ambtenaren met naast een overheidspensioen alleen een AOW-uitkering. Voor deze groepen zullen de inkomensgevolgen dus niet gemitigeerd worden. Tevens kan uit de voorwaarde onder 4 worden opgemaakt dat afkoopsommen van lijfrenten en pensioenen niet onder de overgangsregeling vallen aangezien deze immers onder artikel 17,

derde lid van het verdrag vallen. Daarnaast is onder 5 opgenomen dat het dient te gaan om een inkomensbestanddeel waarover Duitsland onder het oude verdrag het heffingsrecht had. Door deze voorwaarde vallen sociale zekerheidsuitkeringen uit Nederland (bijvoorbeeld AOW, WIA, WAO en Wajong) niet onder deze overgangsregeling.⁵³ Daarentegen tellen deze uitkeringen wel mee voor de € 15.000-grens.

De hiervoor genoemde vermindering wordt als volgt berekend: het totaal aan verschuldigde belasting van een belastingplichtige in een kalenderjaar wordt verminderd met het verschil tussen het gedeelte van de totale inkomstenbelasting over het belastbare inkomen uit werk en woning volgens afdeling 7.2 van de Wet inkomstenbelasting 2001 van een belastingplichtige in een kalenderjaar dat naar evenredigheid is toe te rekenen aan de inkomensbestanddelen zonder toepassing van de overgangsregeling en de verschuldigde belasting over deze inkomensbestanddelen berekend volgens de lagere tarieven. Het gedeelte van de totale belasting over het inkomen uit werk en woning dat naar evenredigheid is toe te rekenen aan de inkomensbestanddelen zonder toepassing van de overgangsregeling betekent dat het bedrag van de verschuldigde belasting uit het inkomen van werk en woning wordt vermenigvuldigd met de verhouding waarin de relevante inkomensbestanddelen staan tot het totale positieve inkomen uit werk en woning volgens afdeling 7.2 Wet IB 2001. In het hiernavolgende voorbeeld zal deze berekening worden verduidelijkt.

Daarnaast kan de belastingplichtige naast het pensioen, de lijfrente of de socialezekerheidsuitkering ook andere in Nederland belastbare inkomensbestanddelen hebben waarop de overgangsregeling niet van toepassing is. In dat geval wordt bij een hoger inkomen de belastingdruk op het pensioen, de lijfrente of de socialezekerheidsuitkering hoger ten gevolge van het progressieve tarief in de inkomstenbelasting. De toepassing van de hiervoor genoemde lagere tarieven kunnen dan tot een grotere compensatie leiden naarmate het inkomen hoger is. Dit blijkt tevens uit de hierna opgenomen calculaties.

Voorbeeld van de vermindering⁵⁴

De belastingplichtige is woonachtig in Duitsland, ouder dan 65 jaar en ontvangt een Nederlands bedrijfspensioen van € 30.000. Daarnaast ontvangt hij andere Nederlandse inkomsten voor een bedrag van € 20.000, welke tevens in Nederland belastbaar zijn. Indien de belastingplichtige in 2016 gebruik maakt van de overgangsregeling, wordt de verschuldigde Nederlandse belasting als volgt berekend:⁵⁵

⁵³ Onder het oude verdrag werden deze uitkeringen in Duitsland niet belast maar meegenomen in het progressievoorbehoud.

⁵⁴ Onderhavig voorbeeld is ontleend aan *Kamerstukken II 2013/14*, 33 615, nr. 6 (Nota van wijziging). Uit een plenair verslag (*Handelingen II 2013/14*, 92, item 12, p. 2) komt naar voren dat ook de Vereniging Europese Grenslandbewoners (VEG) aan de hand van diverse rekenvoorbeelden de consequenties van het nieuwe belastingverdrag inzichtelijk heeft gemaakt.

⁵⁵ Hierbij wordt gebruik gemaakt van de tarieven voor de Nederlandse inkomstenbelasting van 2016 en worden aftrekposten en heffingskortingen buiten beschouwing gelaten.

Totaal inkomen uit werk en woning (BOX 1)	€ 50.000
Verschuldigde Nederlandse inkomstenbelasting 2016	€ 9.853
Verhouding waarin het pensioen staat tot het totale inkomen	€ 30.000/€ 50.000 = 60%
Evenredig deel van de belasting op pensioen zonder overgangsregeling (60% * € 9.853)	€ 5.911
Maximaal verschuldigde belasting over het pensioen	10%
Maximale belasting op pensioen ten gevolge van de overgangsregeling (10%)	€ 3.000 (10% * € 30.000)
Vermindering ten gevolge van de overgangsregeling	€ 2.911 (€ 5.911 -/- € 3.000)
Totale Nederlandse belasting over inkomen na toepassing overgangsregeling	€ 6.942 (€ 9.853 -/- € 2.911)

Daarnaast is in artikel 2, lid 5 van de bijzondere overgangsregeling de samenloop geregeld met de algemene overgangsregeling van artikel 33, lid 6 van het verdrag. Ingeval de belastingplichtige kiest voor deze overgangsregeling voor het jaar 2016, bestaat voor dat jaar geen recht op toepassing van de bijzondere overgangsregeling.

In de parlementaire geschiedenis is eveneens gewezen op het feit dat de overgangsregeling niet reeds wordt toegepast bij de betaling van de inkomensbestanddelen (pensioen, lijfrenten en socialezekerheidsuitkeringen) door de uitbetalende instanties (pensioenfondsen, verzekeraars respectievelijk Sociale Verzekeringsbank).⁵⁶ De volgens de overgangsregeling te verlenen vermindering op de verschuldigde Nederlandse inkomstenbelasting is immers afhankelijk van de omvang van de eventuele inkomsten waarvoor de overgangsregeling niet geldt. Daarom zullen de uitbetalende instanties bij de eventuele inhouding van Nederlandse loonbelasting geen rekening houden met de toepassing van de overgangsregeling. De compensatie kan niet worden verkregen via een voorlopige aanslag, maar de belastingplichtige dient aangifte te doen voor de inkomstenbelasting / premies volksverzekeringen.⁵⁷

⁵⁶ Kamerstukken II 2013/14, 33 615, nr. 6 (Nota van wijziging).

⁵⁷ <http://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/priv/internationaal/verdragen/het_nieuwe_belastingverdrag_tussen_nederland_en_duitsland/compensatieregeling/compensatieregeling> (laatst geraadpleegd: 8-8-2016).

3.2 Verdragsverklaringen

Onder het oude verdrag was het heffingsrecht over pensioenen als hoofdregel toegewezen aan de woonstaat. Voor in Duitsland wonende gepensioneerden betekent dit dat Duitsland exclusief heffingsbevoegd was ten aanzien van bedrijfspensioenen. In de praktijk houdt de uitkerende instantie – in dit geval de pensioenuitvoerder – loonheffing in en draagt deze af aan de Belastingdienst. Uitvoerders kunnen van deze inhoudingsplicht worden ontheven indien een zogenoemde ‘verdragsverklaring’ (verzoek vrijstelling loonbelasting / premie volksverzekeringen) is afgegeven aan de pensioengerechtigde.

Aangezien het heffingsrecht ten aanzien van bedrijfspensioenen onder het nieuwe verdrag is overgegaan naar Nederland – voor de gevallen waarin het totale brutobedrag € 15.000 overschrijdt – zal een dergelijke verdragsverklaring zijn geldigheid verliezen. De uitvoerders dienen in dat geval immers loonheffing in te houden. In dergelijke gevallen kan de vraag worden gesteld wie de pensioengerechtigden op de hoogte brengt van de wijzigingen.⁵⁸ De Belastingdienst heeft toegezegd de in Duitsland woonachtige gepensioneerden met een Nederlands pensioen of uitkering en in verband hiermee een verdragsverklaring hebben ontvangen, per brief te informeren over de gevolgen van het nieuwe verdrag en de mogelijkheid van de overgangsregeling van één jaar.⁵⁹

Reeds afgegeven verdragsverklaringen zijn overigens niet per direct ingetrokken, met name vanwege de mogelijkheid om het oude verdrag nog voor 2016 toe te passen op grond van art. 33, lid 6 van het verdrag. Daarnaast is intrekking afhankelijk van de feiten en omstandigheden van het individuele geval, zoals het al dan niet overschrijden van de € 15.000-eis. De Belastingdienst heeft in Duitsland wonende gepensioneerden met een Nederlands pensioen actief benaderd met de vraag of zij gebruik wilden maken van bovengenoemde overgangsregeling. Hierop volgend heeft de Belastingdienst beoordeeld welke verdragsverklaringen ingetrokken werden en hieromtrent zowel de belastingplichtige als de uitvoerders geïnformeerd.

⁵⁸ In gelijke zin: H. van Bijnen & M. Visser, ‘Pensioenperikelen in het nieuwe belastingverdrag Nederland-Duitsland’, *Pensioenmagazine* februari 2014, p. 14. e.v.

⁵⁹ Rapportage fiscale knelpunten grenswerknemers 11 september 2015, DGB /2015/3635U, p. 5.

3.3 Calculaties inzake pensioen: de in Duitsland wonende gepensioneerde met een Nederlands pensioen⁶⁰

De groep gepensioneerden woonachtig in Duitsland die in Nederland pensioen hebben opgebouwd, AOW alsook bedrijfspensioen, worden geconfronteerd met een mogelijke inkomensterugval als gevolg van het nieuwe belastingverdrag. In onderhavige paragraaf zal met behulp van een vijftal casusposities worden geschetst wat de inkomenseffecten zijn onder het oude verdrag en het nieuwe verdrag (hierbij rekening houdend met toepassing van de algemene en bijzondere overgangsregeling). Hiertoe zal gebruik worden gemaakt van de systematiek zoals gehanteerd in het voorbeeld in paragraaf 3.1.5. De onderstaande uitgangspunten liggen ten grondslag aan deze casusposities:

- Er wordt verondersteld dat deze gepensioneerde zowel AOW alsook bedrijfspensioen (en dus bijvoorbeeld geen lijfrente) heeft opgebouwd in Nederland.
- Ten aanzien van de hoogte van de AOW: de twee meest gangbare situaties worden uitgewerkt in de vijf casusposities: alleenstaand (bruto-AOW op jaarbasis van € 13.736,64) dan wel gehuwd of samenwonend, beiden AOW-leeftijd (bruto-AOW op jaarbasis van € 9.465,72). De AOW-bedragen liggen dan ook vast. Daarnaast wordt gemakshalve verondersteld dat deze AOW-bedragen voor de jaren 2016 en verder niet geïndexeerd.
- Ten aanzien van de hoogte van het bruto bedrijfspensioen op jaarbasis wordt uitgegaan van de onderstaande bedragen:
 - € 10.000;
 - € 30.000;
 - € 50.000;
 - € 75.000;
 - € 110.000.⁶¹

De berekeningen zijn gebaseerd op de stand van de fiscale wet- en regelgeving van 2016. Bij de uitwerking van deze onderstaande casusposities wordt uitgegaan van toepassing van de algemene overgangsregeling voor 2016. Zoals hiervoor reeds aangehaald, betekent dit dat van de bijzondere overgangsregeling slechts vijf jaar gebruik kan worden gemaakt, namelijk vanaf 2017 tot en met 2021. Voor deze jaren zal de toepassing van de bijzondere overgangsregeling in kaart worden gebracht.

⁶⁰ Zie voor diverse andere voorbeelden *Kamerstukken II 2013/14*, 33 615, nr. 5, NNV II, p. 27-30. Bij de calculaties zoals opgenomen in dit onderzoek worden premies volksverzekeringen niet meegenomen aangezien de persoon geacht wordt in Duitsland sociaal verzekerd te zijn. Zie ook de voorbeelden opgenomen in de bijlage bij de voornoemde kamerstukken.

⁶¹ Deze inkomenscategorie is opgenomen met het oog op de uitwerking voor topinkomens en niet met het oog op toepassing van de nettopensioenregeling. Gezien de voorwaarden voor toepassing van de overgangsregeling zou vóór de datum van inwerkingtreding van het verdrag (1 januari 2016) een betaling uit de nettopensioenregeling dienen te hebben plaatsgevonden. Gezien de recente datum van inwerkingtreding van de nettopensioenregeling (1 januari 2015) is dit onwaarschijnlijk. Daarmee is ook toepassing van de overgangsregeling voor uitkeringen uit de nettopensioenregeling onwaarschijnlijk.

Institute for Transnational and Euregional cross border cooperation and Mobility / ITEM

3.3.1 Casuspositie 1: € 10.000 bedrijfspensioen en AOW

Alleenstaand

	2017	2018	2019	2020	2021
AOW	€ 13.736,64	€ 13.736,64	€ 13.736,64	€ 13.736,64	€ 13.736,64
Bedrijfspensioen	€ 10.000,00	€ 10.000,00	€ 10.000,00	€ 10.000,00	€ 10.000,00
Totaal inkomen uit werk en woning (BOX 1)	€ 23.736,64	€ 23.736,64	€ 23.736,64	€ 23.736,64	€ 23.736,64
Verschuldigde Nederlandse inkomstenbelasting	€ 2.140,74	€ 2.140,74	€ 2.140,74	€ 2.140,74	€ 2.140,74
Verhouding waarin het bedrijfspensioen staat tot het totale inkomen	42,13%	42,13%	42,13%	42,13%	42,13%
Evenredig deel van de belasting op bedrijfspensioen zonder overgangsregeling	€ 901,87	€ 901,87	€ 901,87	€ 901,87	€ 901,87
Maximaal verschuldigde belasting over het bedrijfspensioen	10,00%	15,00%	20,00%	25,00%	30,00%
Maximale belasting op bedrijfspensioen ten gevolge van de overgangsregeling	€ 1.000,00	€ 1.500,00	€ 2.000,00	€ 2.500,00	€ 3.000,00
Vermindering ten gevolge van de overgangsregeling	Geen vermindering (€ 901,87 - €1.000,00)	Geen vermindering (€ 901,87 - €1.500,00)	Geen vermindering (€ 901,87 - €2.000,00)	Geen vermindering (€ 901,87 - €2.500,00)	Geen vermindering (€ 901,87 - €3.000,00)
Totale Nederlandse belasting over inkomen na toepassing overgangsregeling	€ 2.140,74	€ 2.140,74	€ 2.140,74	€ 2.140,74	€ 2.140,74

Institute for Transnational and Euregional cross border cooperation and Mobility / ITEM

Gehuwd of samenwonend, beiden AOW-leeftijd

	2017	2018	2019	2020	2021
AOW	€ 9.465,72	€ 9.465,72	€ 9.465,72	€ 9.465,72	€ 9.465,72
Bedrijfspensioen	€ 10.000,00	€ 10.000,00	€ 10.000,00	€ 10.000,00	€ 10.000,00
Totaal inkomen uit werk en woning (BOX 1)	€ 19.465,72	€ 19.465,72	€ 19.465,72	€ 19.465,72	€ 19.465,72
Verschuldigde Nederlandse inkomstenbelasting	€ 1.617,55	€ 1.617,55	€ 1.617,55	€ 1.617,55	€ 1.617,55
Verhouding waarin het bedrijfspensioen staat tot het totale inkomen	51,37%	51,37%	51,37%	51,37%	51,37%
Evenredig deel van de belasting op bedrijfspensioen zonder overgangsregeling	€ 830,98	€ 830,98	€ 830,98	€ 830,98	€ 830,98
Maximaal verschuldigde belasting over het bedrijfspensioen	10,00%	15,00%	20,00%	25,00%	30,00%
Maximale belasting op bedrijfspensioen ten gevolge van de overgangsregeling	€ 1.000,00	€ 1.500,00	€ 2.000,00	€ 2.500,00	€ 3.000,00
Vermindering ten gevolge van de overgangsregeling	Geen vermindering (€ 830,98 - €1.000,00)	Geen vermindering (€ 830,98 - €1.500,00)	Geen vermindering (€ 830,98 - €2.000,00)	Geen vermindering (€ 830,98 - €2.500,00)	Geen vermindering (€ 830,98 - €3.000,00)
Totale Nederlandse belasting over inkomen na toepassing overgangsregeling	€ 1.617,55	€ 1.617,55	€ 1.617,55	€ 1.617,55	€ 1.617,55

Conclusie

Uit deze casuspositie blijkt dat de bijzondere overgangsregeling geen effect heeft bij een bedrijfspensioen van € 10.000 en een AOW van € 13.736,64 (alleenstaand) respectievelijk € 9.465,72 (gehuwd of samenwonend), ten gevolge van de geringe vermindering vanwege de lagere tarieven. Voor de inkomens beneden deze grens heeft de overgangsregeling nauwelijks tot geen effect, terwijl juist voor deze groep compensatie dient te worden geboden aangezien voor deze belastingplichtigen de lastenverhoging relatief zwaarder weegt.

Onder het oude belastingverdrag werd Nederland slechts het heffingsrecht over de AOW toegekend. In dat geval zou de belastingplichtige slechts € 1.153,88 (€ 13.736,64 AOW) respectievelijk € 795,12 (€ 9.465,72 AOW) aan Nederlandse inkomstenbelasting verschuldigd zijn.⁶² Over bedrijfspensioenen, welke ter heffing aan Duitsland waren toegewezen, werd slechts zeer gering of geen Einkommensteuer geheven.

⁶² Op basis van percentages voor 2016.

Institute for Transnational and Euregional cross border cooperation and Mobility / ITEM

3.3.2 Casuspositie 2: € 30.000 bedrijfspensioen en AOW

Alleenstaand

	2017	2018	2019	2020	2021
AOW	€ 13.736,64	€ 13.736,64	€ 13.736,64	€ 13.736,64	€ 13.736,64
Bedrijfspensioen	€ 30.000,00	€ 30.000,00	€ 30.000,00	€ 30.000,00	€ 30.000,00
Totaal inkomen uit werk en woning (BOX 1)	€ 43.736,64	€ 43.736,64	€ 43.736,64	€ 43.736,64	€ 43.736,64
Verschuldigde Nederlandse inkomstenbelasting	€ 7.324,01	€ 7.324,01	€ 7.324,01	€ 7.324,01	€ 7.324,01
Verhouding waarin het bedrijfspensioen staat tot het totale inkomen	68,59%	68,59%	68,59%	68,59%	68,59%
Evenredig deel van de belasting op bedrijfspensioen zonder overgangsregeling	€ 5.023,71	€ 5.023,71	€ 5.023,71	€ 5.023,71	€ 5.023,71
Maximaal verschuldigde belasting over het bedrijfspensioen	10,00%	15,00%	20,00%	25,00%	30,00%
Maximale belasting op bedrijfspensioen ten gevolge van de overgangsregeling	€ 3.000,00	€ 4.500,00	€ 6.000,00	€ 7.500,00	€ 9.000,00
Vermindering ten gevolge van de overgangsregeling	€ 2.023,71 (€5.023,71 - € 3.000,00)	€ 523,71 (€5.023,71 - € 4.500,00)	Geen vermindering (€ 5.023,71 - € 6.000,00)	Geen vermindering (€ 5.023,71 - € 7.500,00)	Geen vermindering (€ 5.023,71 - € 9.000,00)
Totale Nederlandse belasting over inkomen na toepassing overgangsregeling	€ 5.300,30 (€7.324,01 - € 2.023,71)	€ 6.800,30 (€7.324,01 - € 523,71)	€ 7.324,01	€ 7.324,01	€ 7.324,01

Institute for Transnational and Euregional cross border cooperation and Mobility / ITEM

Gehuwd of samenwonend, beiden AOW-leeftijd

	2017	2018	2019	2020	2021
AOW	€ 9.465,72	€ 9.465,72	€ 9.465,72	€ 9.465,72	€ 9.465,72
Bedrijfspensioen	€ 30.000,00	€ 30.000,00	€ 30.000,00	€ 30.000,00	€ 30.000,00
Totaal inkomen uit werk en woning (BOX 1)	€ 39.465,72	€ 39.465,72	€ 39.465,72	€ 39.465,72	€ 39.465,72
Verschuldigde Nederlandse inkomstenbelasting	€ 5.598,55	€ 5.598,55	€ 5.598,55	€ 5.598,55	€ 5.598,55
Verhouding waarin het bedrijfspensioen staat tot het totale inkomen	76,02%	76,02%	76,02%	76,02%	76,02%
Evenredig deel van de belasting op bedrijfspensioen zonder overgangsregeling	€ 4.255,76	€ 4.255,76	€ 4.255,76	€ 4.255,76	€ 4.255,76
Maximaal verschuldigde belasting over het bedrijfspensioen	10,00%	15,00%	20,00%	25,00%	30,00%
Maximale belasting op bedrijfspensioen ten gevolge van de overgangsregeling	€ 3.000,00	€ 4.500,00	€ 6.000,00	€ 7.500,00	€ 9.000,00
Vermindering ten gevolge van de overgangsregeling	€ 1.255,76 (€ 4.255,76 - € 3.000,00)	Geen vermindering (€ 4.255,76 - € 4.500,00)	Geen vermindering (€ 4.255,76 - € 6.000,00)	Geen vermindering (€ 4.255,76 - € 7.500,00)	Geen vermindering (€ 4.255,76 - € 9.000,00)
Totale Nederlandse belasting over inkomen na toepassing overgangsregeling	€ 4.342,79 (€ 5.598,55 - € 1.255,76)	€ 5.598,55	€ 5.598,55	€ 5.598,55	€ 5.598,55

Conclusie

Uit deze casuspositie blijkt dat de bijzondere overgangsregeling slechts een effect heeft bij een pensioen van € 30.000 en een AOW van € 13.736,64 (alleenstaand) respectievelijk € 9.465,72 (gehuwd of samenwonend). Voor een AOW van € 13.736,64 en een bedrijfspensioen van € 30.000 is de regeling effectief in 2017 en 2018. Voor een AOW van € 9.465,72 en een bedrijfspensioen van € 30.000 is de regeling slechts effectief in 2017. Voor de inkomens beneden deze grens heeft de overgangsregeling nauwelijks tot geen effect, terwijl juist voor deze groep compensatie dient te worden geboden aangezien voor deze belastingplichtigen de lastenverhoging relatief zwaarder weegt.

Onder het oude belastingverdrag werd Nederland slechts het heffingsrecht over de AOW toegekend. In dat geval zou de belastingplichtige slechts € 1.153,88 (€ 13.736,64 AOW) respectievelijk € 795,12 (€ 9.465,72 AOW) aan Nederlandse inkomstenbelasting verschuldigd zijn.⁶³ Over bedrijfspensioenen, welke ter heffing aan Duitsland waren toegewezen, werd slechts zeer gering of geen Einkommensteuer geheven.

⁶³ Op basis van percentages voor 2016.

Institute for Transnational and Euregional cross border cooperation and Mobility / ITEM

3.3.3 Casuspositie 3: € 50.000 bedrijfspensioen en AOW

Alleenstaand

	2017	2018	2019	2020	2021
AOW	€ 13.736,64	€ 13.736,64	€ 13.736,64	€ 13.736,64	€ 13.736,64
Bedrijfspensioen	€ 50.000,00	€ 50.000,00	€ 50.000,00	€ 50.000,00	€ 50.000,00
Totaal inkomen uit werk en woning (BOX 1)	€ 63.736,64	€ 63.736,64	€ 63.736,64	€ 63.736,64	€ 63.736,64
Verschuldigde Nederlandse inkomstenbelasting	€ 15.404,01	€ 15.404,01	€ 15.404,01	€ 15.404,01	€ 15.404,01
Verhouding waarin het bedrijfspensioen staat tot het totale inkomen	78,45%	78,45%	78,45%	78,45%	78,45%
Evenredig deel van de belasting op bedrijfspensioen zonder overgangsregeling	€ 12.084,11	€ 12.084,11	€ 12.084,11	€ 12.084,11	€ 12.084,11
Maximaal verschuldigde belasting over het bedrijfspensioen	10,00%	15,00%	20,00%	25,00%	30,00%
Maximale belasting op bedrijfspensioen ten gevolge van de overgangsregeling	€ 5.000,00	€ 7.500,00	€ 10.000,00	€ 12.500,00	€ 15.000,00
Vermindering ten gevolge van de overgangsregeling	€ 7.084,11 (€12.084,11 - €5.000,00)	€ 4.584,11 (€12.084,11 - €7.500,00)	€ 2.084,11 (€12.084,11 - €10.000,00)	Geen vermindering (€ 12.084,11 - €12.500,00)	Geen vermindering (€ 12.084,11 - €15.000,00)
Totale Nederlandse belasting over inkomen na toepassing overgangsregeling	€ 8.319,90 (€15.404,01 - € 7.084,11)	€ 10.819,90 (€ 15.404,01 - € 4.584,11)	€ 13.319,90 (€ 15.404,01 - € 2.084,11)	€ 15.404,01	€ 15.404,01

Institute for Transnational and Euregional cross border cooperation and Mobility / ITEM

Gehuwd of samenwonend, beiden AOW-leeftijd

	2017	2018	2019	2020	2021
AOW	€ 9.465,72	€ 9.465,72	€ 9.465,72	€ 9.465,72	€ 9.465,72
Bedrijfspensioen	€ 50.000,00	€ 50.000,00	€ 50.000,00	€ 50.000,00	€ 50.000,00
Totaal inkomen uit werk en woning (BOX 1)	€ 59.465,72	€ 59.465,72	€ 59.465,72	€ 59.465,72	€ 59.465,72
Verschuldigde Nederlandse inkomstenbelasting	€ 13.678,55	€ 13.678,55	€ 13.678,55	€ 13.678,55	€ 13.678,55
Verhouding waarin het bedrijfspensioen staat tot het totale inkomen	84,08%	84,08%	84,08%	84,08%	84,08%
Evenredig deel van de belasting op bedrijfspensioen zonder overgangsregeling	€ 11.501,21	€ 11.501,21	€ 11.501,21	€ 11.501,21	€ 11.501,21
Maximaal verschuldigde belasting over het bedrijfspensioen	10,00%	15,00%	20,00%	25,00%	30,00%
Maximale belasting op bedrijfspensioen ten gevolge van de overgangsregeling	€ 5.000,00	€ 7.500,00	€ 10.000,00	€ 12.500,00	€ 15.000,00
Vermindering ten gevolge van de overgangsregeling	€ 6.501,21 (€ 11.501,21 - € 5.000,00)	€ 4.001,21 (€ 11.501,21 - € 7.500,00)	€ 1.501,21 (€ 11.501,21 - €10.000,00)	Geen vermindering (€ 11.501,21 - €12.500,00)	Geen vermindering (€ 11.501,21 - €15.000,00)
Totale Nederlandse belasting over inkomen na toepassing overgangsregeling	€ 7.177,34 (€ 13.678,55 - € 6.501,21)	€ 9.677,34 (€ 13.678,55 - € 4.001,21)	€ 12.177,34 (€ 13.678,55 - € 1.501,21)	€ 13.678,55	€ 13.678,55

Conclusie

Uit deze casuspositie blijkt dat de bijzondere overgangsregeling een effect heeft bij een pensioen van € 50.000 en een AOW van € 13.736,64 (alleenstaand) respectievelijk € 9.465,72 (gehuwd of samenwonend). In beide gevallen is de regeling effectief in 2017 tot en met 2019. Voor de inkomens beneden deze grens heeft de overgangsregeling nauwelijks tot geen effect, terwijl juist voor deze groep compensatie dient te worden geboden aangezien voor deze belastingplichtigen de lastenverhoging relatief zwaarder weegt.

Onder het oude belastingverdrag werd Nederland slechts het heffingsrecht over de AOW toegekend. In dat geval zou de belastingplichtige slechts € 1.153,88 (€ 13.736,64 AOW) respectievelijk € 795,12 (€ 9.465,72 AOW) aan Nederlandse inkomstenbelasting verschuldigd zijn.⁶⁴ Over bedrijfspensioenen, welke ter heffing aan Duitsland waren toegewezen, werd slechts zeer gering of geen Einkommensteuer geheven.

⁶⁴ Op basis van percentages voor 2016.

Institute for Transnational and Euregional cross border cooperation and Mobility / ITEM

3.3.4 Casuspositie 4: € 75.000 bedrijfspensioen en AOW

Alleenstaand

	2017	2018	2019	2020	2021
AOW	€ 13.736,64	€ 13.736,64	€ 13.736,64	€ 13.736,64	€ 13.736,64
Bedrijfspensioen	€ 75.000,00	€ 75.000,00	€ 75.000,00	€ 75.000,00	€ 75.000,00
Totaal inkomen uit werk en woning (BOX 1)	€ 88.736,64	€ 88.736,64	€ 88.736,64	€ 88.736,64	€ 88.736,64
Verschuldigde Nederlandse inkomstenbelasting	€ 28.092,62	€ 28.092,62	€ 28.092,62	€ 28.092,62	€ 28.092,62
Verhouding waarin het bedrijfspensioen staat tot het totale inkomen	84,52%	84,52%	84,52%	84,52%	84,52%
Evenredig deel van de belasting op bedrijfspensioen zonder overgangsregeling	€ 23.743,82	€ 23.743,82	€ 23.743,82	€ 23.743,82	€ 23.743,82
Maximaal verschuldigde belasting over het bedrijfspensioen	10,00%	15,00%	20,00%	25,00%	30,00%
Maximale belasting op bedrijfspensioen ten gevolge van de overgangsregeling	€ 7.500,00	€ 11.250,00	€ 15.000,00	€ 18.750,00	€ 22.500,00
Vermindering ten gevolge van de overgangsregeling	€ 16.243,82 (€ 23.743,82 - € 7.500,00)	€ 12.493,82 (€ 23.743,82 - € 11.250,00)	€ 8.743,82 (€ 23.743,82 - € 15.000,00)	€ 4.993,82 (€ 23.743,82 - € 18.750,00)	€ 1.243,82 (€ 23.743,82 - € 22.500,00)
Totale Nederlandse belasting over inkomen na toepassing overgangsregeling	€ 11.848,80 (€ 28.092,62 - € 16.243,82)	€ 15.598,80 (€ 28.092,62 - € 12.493,82)	€ 19.348,80 (€ 28.092,62 - € 8.743,82)	€ 23.098,80 (€ 28.092,62 - € 4.993,82)	€ 26.848,80 (€ 28.092,62 - € 1.243,82)

Institute for Transnational and Euregional cross border cooperation and Mobility / ITEM

Gehuwd of samenwonend, beiden AOW-leeftijd

	2017	2018	2019	2020	2021
AOW	€ 9.465,72	€ 9.465,72	€ 9.465,72	€ 9.465,72	€ 9.465,72
Bedrijfspensioen	€ 75.000,00	€ 75.000,00	€ 75.000,00	€ 75.000,00	€ 75.000,00
Totaal inkomen uit werk en woning (BOX 1)	€ 84.465,72	€ 84.465,72	€ 84.465,72	€ 84.465,72	€ 84.465,72
Verschuldigde Nederlandse inkomstenbelasting	€ 25.871,74	€ 25.871,74	€ 25.871,74	€ 25.871,74	€ 25.871,74
Verhouding waarin het bedrijfspensioen staat tot het totale inkomen	88,79%	88,79%	88,79%	88,79%	88,79%
Evenredig deel van de belasting op bedrijfspensioen zonder overgangsregeling	€ 22.972,40	€ 22.972,40	€ 22.972,40	€ 22.972,40	€ 22.972,40
Maximaal verschuldigde belasting over het bedrijfspensioen	10,00%	15,00%	20,00%	25,00%	30,00%
Maximale belasting op bedrijfspensioen ten gevolge van de overgangsregeling	€ 7.500,00	€ 11.250,00	€ 15.000,00	€ 18.750,00	€ 22.500,00
Vermindering ten gevolge van de overgangsregeling	€ 15.472,40 (€ 22.972,40 - € 7.500,00)	€ 11.722,40 (€ 22.972,40 - € 11.250,00)	€ 7.972,40 (€ 22.972,40 - € 15.000,00)	€ 4.222,40 (€ 22.972,40 - € 18.750,00)	€ 472,40 (€ 22.972,40 - € 22.500,00)
Totale Nederlandse belasting over inkomen na toepassing overgangsregeling	€ 10.399,34 (€ 25.871,74 - € 15.472,40)	€ 14.149,34 (€ 25.871,74 - € 11.722,40)	€ 17.899,34 (€ 25.871,74 - € 7.972,40)	€ 21.649,34 (€ 25.871,74 - € 4.222,40)	€ 25.399,34 (€ 25.871,74 - € 472,40)

Conclusie

Uit deze casuspositie blijkt dat de bijzondere overgangsregeling een effect heeft bij een pensioen van € 75.000 en een AOW van € 13.736,64 (alleenstaand) respectievelijk € 9.465,72 (getrouwd of samenwonend). In beide gevallen is de regeling effectief in 2017 tot en met 2021. Onder het oude belastingverdrag werd Nederland slechts het heffingsrecht over de AOW toegekend. In dat geval zou de belastingplichtige slechts € 1.153,88 (€ 13.736,64 AOW) respectievelijk € 795,12 (€ 9.465,72 AOW) aan Nederlandse inkomstenbelasting verschuldigd zijn.⁶⁵ Over bedrijfspensioenen, welke ter heffing aan Duitsland waren toegewezen, werd slechts zeer gering of geen Einkommensteuer geheven.

⁶⁵ Op basis van percentages voor 2016.

Institute for Transnational and Euregional cross border cooperation and Mobility / ITEM

3.3.5 Casuspositie 5: € 110.000 bedrijfspensioen en AOW

Alleenstaand

	2017	2018	2019	2020	2021
AOW	€ 13.736,64	€ 13.736,64	€ 13.736,64	€ 13.736,64	€ 13.736,64
Bedrijfspensioen	€ 110.000,00	€ 110.000,00	€ 110.000,00	€ 110.000,00	€ 110.000,00
Totaal inkomen uit werk en woning (BOX 1)	€ 123.736,64	€ 123.736,64	€ 123.736,64	€ 123.736,64	€ 123.736,64
Verschuldigde Nederlandse inkomstenbelasting	€ 46.292,62	€ 46.292,62	€ 46.292,62	€ 46.292,62	€ 46.292,62
Verhouding waarin het bedrijfspensioen staat tot het totale inkomen	88,90%	88,90%	88,90%	88,90%	88,90%
Evenredig deel van de belasting op bedrijfspensioen zonder overgangsregeling	€ 41.153,44	€ 41.153,44	€ 41.153,44	€ 41.153,44	€ 41.153,44
Maximaal verschuldigde belasting over het bedrijfspensioen	10,00%	15,00%	20,00%	25,00%	30,00%
Maximale belasting op bedrijfspensioen ten gevolge van de overgangsregeling	€ 11.000	€ 16.500	€ 22.000	€ 27.500	€ 33.000
Vermindering ten gevolge van de overgangsregeling	€ 30.153,44 (€ 41.153,44 - € 11.000)	€ 24.653,44 (€ 41.153,44 - € 16.500)	€ 19.153,44 (€ 41.153,44 - € 22.000)	€ 13.653,44 (€ 41.153,44 - € 27.500)	€ 8.153,44 (€ 41.153,44 - € 33.000)
Totale Nederlandse belasting over inkomen na toepassing overgangsregeling	€ 16.139,18 (€ 46.292,62 - € 30.153,44)	€ 21.639,18 (€ 46.292,62 - € 24.653,44)	€ 27.139,18 (€ 46.292,62 - € 19.153,44)	€ 32.639,18 (€ 46.292,62 - € 13.653,44)	€ 38.139,18 (€ 46.292,62 - € 8.153,44)

Institute for Transnational and Euregional cross border cooperation and Mobility / ITEM

Gehuwd of samenwonend, beiden AOW-leeftijd

	2017	2018	2019	2020	2021
AOW	€ 9.465,72	€ 9.465,72	€ 9.465,72	€ 9.465,72	€ 9.465,72
Bedrijfspensioen	€ 110.000,00	€ 110.000,00	€ 110.000,00	€ 110.000,00	€ 110.000,00
Totaal inkomen uit werk en woning (BOX 1)	€ 119.465,72	€ 119.465,72	€ 119.465,72	€ 119.465,72	€ 119.465,72
Verschuldigde Nederlandse inkomstenbelasting	€ 44.071,74	€ 44.071,74	€ 44.071,74	€ 44.071,74	€ 44.071,74
Verhouding waarin het bedrijfspensioen staat tot het totale inkomen	92,08%	92,08%	92,08%	92,08%	92,08%
Evenredig deel van de belasting op bedrijfspensioen zonder overgangsregeling	€ 40.579,77	€ 40.579,77	€ 40.579,77	€ 40.579,77	€ 40.579,77
Maximaal verschuldigde belasting over het bedrijfspensioen	10,00%	15,00%	20,00%	25,00%	30,00%
Maximale belasting op bedrijfspensioen ten gevolge van de overgangsregeling	€ 11.000	€ 16.500	€ 22.000	€ 27.500	€ 33.000
Vermindering ten gevolge van de overgangsregeling	€ 29.579,77 (€ 40.579,77 - € 11.000)	€ 24.079,77 (€ 40.579,77 - € 16.500)	€ 18.579,77 (€ 40.579,77 - € 22.000)	€ 13.079,77 (€ 40.579,77 - € 27.500)	€ 7.579,77 (€ 40.579,77 - € 33.000)
Totale Nederlandse belasting over inkomen na toepassing overgangsregeling	€ 14.491,97 (€ 44.071,74 - € 29.579,77)	€ 19.991,97 (€ 44.071,74 - € 24.079,77)	€ 25.491,97 (€ 44.071,74 - € 18.579,77)	€ 30.991,97 (€ 44.071,74 - € 13.079,77)	€ 36.491,97 (€ 44.071,74 - € 7.579,77)

Conclusie

Uit deze casuspositie blijkt dat de bijzondere overgangsregeling een effect heeft bij een pensioen van € 110.000 en een AOW van € 13.736,64 (alleenstaand) respectievelijk € 9.465,72 (gehuwd of samenwonend). In beide gevallen is de regeling effectief in 2017 tot en met 2021. Onder het oude belastingverdrag werd Nederland slechts het heffingsrecht over de AOW toegekend. In dat geval zou de belastingplichtige slechts € 1.153,88 (€ 13.736,64 AOW) respectievelijk € 795,12 (€ 9.465,72 AOW) aan Nederlandse inkomstenbelasting verschuldigd zijn.⁶⁶ Over bedrijfspensioenen, welke ter heffing aan Duitsland waren toegewezen, werd slechts zeer gering of geen Einkommensteuer geheven.

Deze inkomenscategorie is opgenomen met het oog op de uitwerking voor topinkomens en niet met het oog op toepassing van de nettopensioenregeling. Gezien de voorwaarden voor toepassing van de overgangsregeling zou vóór de datum van inwerkingtreding van het verdrag (1 januari 2016) een betaling uit de nettopensioenregeling dienen te hebben plaatsgevonden. Gezien de recente datum van inwerkingtreding van de nettopensioenregeling (1 januari 2015) is dit onwaarschijnlijk. Daarmee is ook toepassing van de overgangsregeling voor uitkeringen uit de nettopensioenregeling onwaarschijnlijk.

⁶⁶ Op basis van percentages voor 2016.

4. Conclusies en aanbevelingen uit een Euregionaal perspectief

4.1 Inhoudelijke conclusies: effecten van belastingverdrag Nederland-Duitsland (pensioenaspecten)

Zoals al aangegeven, stonden de inkomenseffecten als gevolg van het nieuwe belastingverdrag, centraal in dit dossier. Voor de komende jaren is voor diverse inkomensgroepen inzichtelijk gemaakt wat de inkomenseffecten zijn ten gevolge van het nieuwe pensioenartikel, rekening houdend met toepassing van de bijzondere overgangsregeling.

Uit onderhavig onderzoek kan worden geconcludeerd dat de bijzondere overgangsregeling met name effect heeft voor de in Duitsland wonende gepensioneerden met een relatief hoog pensioen, zoals blijkt uit de vijftal casusposities die gebruikt zijn in dit onderzoek om de uitwerking van de bijzondere overgangsregeling inzichtelijk te maken. Een verklaring hiervoor kan gevonden worden in de progressieve tarieven in art. 2.10a Wet IB 2001. De eerste twee belastingschijven kennen immers een maximaal belastingtarief van 5.85% respectievelijk 10.85% (2016). Daarom zullen vooral de belastingplichtigen die belast worden in de derde (42%) en vierde schijf (52%) een relatief hoger voordeel hebben van de overgangsregeling. Naarmate de verschuldigde belasting hoger is, neemt de vermindering op grond van de bijzondere overgangsregeling relatief meer toe. De Nederlandse staatssecretaris van Financiën heeft overigens gesteld dat het kabinet de bijzondere overgangsregeling voor in Duitsland wonende pensioengenieters getroffen heeft met het specifieke doel om met name voor de hogere pensioeninkomens een meer geleidelijke overgang te bewerkstelligen omdat vooral in die gevallen het nieuwe verdrag een hogere belastingdruk kan meebrengen.⁶⁷ De hiervoor genoemde verlaagde percentages houden daarom specifiek verband met het niveau van de belastingtarieven in Duitsland en de tarieven in Nederland anderszijds. Daarnaast benadrukt de staatssecretaris dat de vormgeving van iedere overgangsregeling maatwerk is. De staatssecretaris heeft overwogen dat inwoners van Nederland met een pensioen, lijfrente of socialezekerheidsuitkering uit Duitsland van in totaal minder dan € 15.000 geen inkomensachteruitgang hebben. Daarom is geen overgangsregeling voor deze groep gepensioneerden ontworpen.⁶⁸ Dit vindt zijn oorzaak in het feit dat de woonstaat heffingsbevoegd blijft voor pensioenen tot € 15.000 en dus geen overgang van heffingsrecht heeft plaatsgevonden.

Ondanks het uitgangspunt dat de overgang van het heffingsrecht geleidelijker dient te verlopen, heeft de overgang met name voor de in Duitsland wonende gepensioneerden met een Nederlands pensioen van meer dan € 15.000, waarvoor de overgangsregeling met name is ontworpen, grote inkomensgevolgen. Bij het voorgaande dient te worden opgemerkt dat de in Duitsland wonende gepensioneerde wiens pensioen hoger is dan € 15.000 en daarmee integraal in Nederland wordt belast, kan worden aangemerkt als kwalificerende buitenlandse

⁶⁷ *Kamerstukken II 2013/14, 33 615, nr. E* (Nadere memorie van antwoord).

⁶⁸ *Kamerstukken II 2013/14, 33 615, nr. 5* (tabel 3 en 4 in de bijlage).

belastingplichtige.⁶⁹ Indien de belastingplichtige aan de voorwaarden voldoet, kunnen hem dezelfde aftrekposten en heffingskortingen worden toegekend als een inwoner van Nederland zoals hypotheekrenteaf trek.

4.2 Conclusies met betrekking tot de grenseffectenbeoordeling en de verdere ontwikkeling van het instrument

De uitwerking van dit dossier kan worden gezien als een eerste aanzet vanuit een Nederlandse fiscaal juridische invalshoek voor nader onderzoek in de toekomst. Het pretendeert dan ook niet volledig te zijn. Zodoende is ook expliciet aandacht besteed aan een nationale fiscale maatregel, de Nederlandse nettopensioenregeling. Een maatregel die verdragstechnisch vragen kan opwerpen over de fiscale behandeling ervan. In de toekomst kan ook vanuit Duits perspectief het verdrag 'onder de loep worden genomen'. Hiervoor is ook van belang dat adequate statistische gegevens voorhanden zijn aan de hand waarvan de uitwerking van het nieuwe belastingverdrag in de praktijk inzichtelijk kan worden gemaakt. Onderstaand de onderwerpen die in het kader van vervolgonderzoek in de toekomst kunnen worden meegenomen:

- het feit dat de overgangsregeling dient voor een inwoner van Duitsland die in Nederland pensioen heeft opgebouwd, kan worden gezien als indicatie dat de problematiek zich met name daar voordoet en niet vice versa. In de toekomst verdient het desalniettemin aanbeveling ook laatstgenoemde situatie inzichtelijk te maken.⁷⁰ Met als uiteindelijke doel, een vergelijking te kunnen maken wat betreft:
 - de inkomenssituatie van de 'buurman in de straat' en oud-collega van de Nederlandse gepensioneerde grenswerknemer, zowel onder het oude als het nieuwe belastingverdrag.
 - de inkomenssituatie van de 'buurman in de straat' en oud-collega van de Duitse gepensioneerde grenswerknemer, zowel onder het oude als het nieuwe belastingverdrag.
- het vanuit economisch perspectief nader onderzoek verrichten naar de uitwerking van het nieuwe belastingverdrag op de duurzame economische ontwikkeling van de grensregio en het vestigingsklimaat.

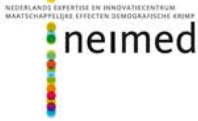
⁶⁹ Art. 7.8 Wet IB 2001.

⁷⁰ Zie ter illustratie: *Kamerstukken II 2013/14*, 33 615, nr. 5 (Nota naar aanleiding van het verslag), bijlage 1.

Gemeente Maastricht

EUREGIO

Zuyd
Hogeschool

Maastricht University

provincie limburg
gesubsidieerd door de Provincie Limburg

ITEM is een initiatief van Universiteit Maastricht (UM), het Nederlands Expertise en Innovatiecentrum Maatschappelijke Effecten Demografische krimp (NEIMED), Zuyd Hogeschool, de Gemeente Maastricht, de Euregio Maas-Rijn (EMR) en de Provincie Limburg (NL).

Institute for Transnational and Euregional
cross border cooperation and Mobility / ITEM

Postadres:

Postbus 616, 6200 MD Maastricht

Bezoekersadres:

Bouillonstraat 1-3, 6211 LH Maastricht

Avenue Céramique 50, 6221 KV Maastricht

T: 0031 (0) 43 388 32 33

E: item@maastrichtuniversity.nl

www.twitter.com/ITEM_UM

www.maastrichtuniversity.nl/item